هەڵبژاردنی پەرلەمانی عێراق، هەڵوێستی چینە کۆمەڵایەتییەکان و حزبەکان.. گفتوگۆ لەگەڵ موئەیەد ئەحمەد

هەڵبژاردنی پەرلەمانی عێراق، هەڵوێستی چینە کۆمەڵایەتییەکان و حزبەکان، وە چەند سەرنجێکی ڕەخنەگرانە لە تاکتیکی بەشداری هەردوو حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و کوردستان

گفتوگۆی هەردوو ڕۆژنامەی (ڕەوت) و (الغد الاشتراكی) لەگەڵ (موئەیەد ئەحمەد)

ڕوونکردنەوە: ئەمەی خوارەوە گفتوگۆی هەردوو ڕۆژنامەی (ڕەوت) و (الغد الاشتراكی)یە لەگەڵ هاوڕێ (موئەیەد ئەحمەد) هاوئاهەنگکاری گشتی کۆمیتەی ناوەندی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق) دەربارەی هەڵبژاردنی ئەم دوایەی پەرلەمانی عێراق کە لە (١١)ی تشرینی دووەم/نۆڤەمبەری (٢٠٢٥) بەڕێوەچوو. ئەم چاوپێکەوتنە لە ڕێگەی هاوڕێ (عەبدوڵا ساڵح)ەوە بە عەرەبی ئەنجامدراوە و پاشان وەرگێڕدراوەتە سەر کوردی.
عەبدوڵا ساڵح: ئەم هەڵبژاردنە پەرلەمانییەی لەم دوایانەدا لە عێراق ئەنجامدرا چۆن هەڵدەسەنگێنن؟ ئایا ئەنجامەکان و ڕێژەی بەشداری دەنگدەران ئاماژەن بۆ هیچ گۆڕانکاریەکی جددی لە هاوسەنگی هێز لە نێوان حزبە بۆرژوازییە ئیسلامی و قەومییەکان کە ڕژێمی سیاسی عێراقیان لێ پێکهاتووە؟
موئەیەد ئەحمەد: لە دوای هەڵبژاردنی پەرلەمانی عێراق کە لە (١١-١١-٢٠٢٥) بەڕێوەچوو، هیچ گۆڕانکارییەکی بەرچاو نەهاتەتەدی نە لە ڕێژەی ئەو هێزە سەرەکییانەی کە ڕژێمی فەرمانڕەوای ئێستای عێراقیان پێکهێناوە وە نە لە دابەشکاری پشکپشکێنەی کورسییە پەرلەمانییەکانی ڕەوتی ئیسلامی سیاسی شیعە و ڕەوتە ناسیۆنالیستەکانی عەرەبی و کوردیدا، هەرچەندە ژمارەی کورسیی حزبەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی، بە تایبەتی کورسییەکانی حزبە میلیشیاییەکانی ڕەوتی ئیسلامی سیاسی شیعە، زیادی کردووە لە هەڵبژاردنی ئەمساڵدا بە بەراورد بە هەڵبژاردنی ساڵی (٢٠٢١).
هەروەها، ئەنجامەکانی هەڵبژاردن هیچ گۆڕانکارییەکی جددی لە

بەرژەوەندی هێزە بۆرژوا ناسیۆنالیست و نیولیبراڵەکانی عێراقیش نەهێنایە ئاراوە کە لە بنەڕەتدا هاوپەیمانی ئەمریکا و هاوپەیمانی هاوپەیمانەکانی ئەمریکان لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بەڵکو بەپێچەوانەی چاوەڕوانی ئەو هێزانە، چنگ و چەپۆکی ڕەوتی ئیسلامی سیاسی شیعە بەسەر ئەم ڕژێمەدا هەندەی تر توند بووە، لانیکەم لەڕووی کورسییەکانی پەرلەمان و لەڕووی پێکهێنانی حکومەتی داهاتووەوە.

سەبارەت بە ڕێژەی بەشداریکردنی دەنگدەران یان ڕێژەی بایکۆت، ئەو ئامارانەی لە لایەن کۆمسیۆنی باڵای سەربەخۆی هەڵبژاردنەکانەوە پێشکەش دەکرێن، ورد و دروست نین. بە پێچەوانەی بانگەشەکانی ئەم کۆمسیۆنە، ڕێژەی بەشداریکردن بە شێوەیەکی بەرچاو کەمترە لەو پەنجا و پێنج لەسەدایە (٥٥٪)ی کە بە فەرمی ڕاگەیەندراوە. ئەمەش چونکە کۆمسیۆن ئەم ڕێژەیەی لەسەر بنەمای کۆی ژمارەی ئەوانەی مافی دەنگدانیان هەیە کە سی (٣٠) ملیۆنە هەژمار نەکردووە، بەڵکو لەسەر بنەمای (٢١) ملیۆن دەنگدەر کە بە فەرمی تۆمارکراون، جگە لەوەش، کۆمیسیۆن هیچ حیسابێکی نەکردووە بۆ دەنگی ژمارەیەکی زۆر لە دەنگدەرانی ڕاستەقینە کە لە ژێر فشاردا دەنگیان داوە، بەڵام لەڕاستیدا بایکۆتیان کردوە، ئەمەش لە ڕێگای (دەنگ سوتاندن)ەوە واتە بەهۆی دەنگدان بە زیاتر لە بەربژێرێک کە ئەمە پێچەوانەی ڕێوڕەسمی پرۆسەی دەنگدانەکەیە.

جگە لەوانەی لە سەرەوە باسکران، سیمای هەڵبژاردنەکە بریتی بوو لە کڕینی دەنگی دەنگدەران و تەنانەت کڕین و فرۆشتنی کارتی دەنگدان بە شێوەیەکی بەربڵاو و بە وێنە، لەگەڵ دەنگدانی خێڵەکیانە و هێزگەری و پشتبەستن بە پەیوەندی خێڵەکی و بەرتیلدان بە شێخی خێڵ و هێزەکان و مەحسوبیەت و پڕوپاگەندە لەسەر بنەمای تائیفەچییەتی و قەومگەرایی و بابەتی تری لەم چەشنە کە نەپەرستانە سەروو سیاسی و نامەدەنیانە، و هەموو ئەمانە بە شێوەیەکی ڕوون و ئاشکرا ئەنجام دران. ئەمە سەرباری حاڵەتی ساختەکاری لە دەنگدان و ناچارکردنی ئەندامانی هێزە چەکدارەکان و میلیشیاکان و هێزە سەرکوتگەرە ئەمنییەکانی حکومەت و فەرمانبەرانی تر لە هەندێک دامەزراوەی حکومەتدا، کە وەک هەمیشە ناچاربوون دەنگ بەو حزبانە بدەن کە ئەو دامەزراوانەیان کۆنترۆڵکردووە.

یەکێک لە تایبەتمەندییە سەرەکییەکانی هەڵبژاردنی ساڵی (٢٠٢٥)ی عێراق، هەژموونی ئاشکرای ئەلیگارشی دارایی بوو بەسەریدا، واتە سەرمایەدارە ملیاردێرەکانی بە ڕەچەڵەک سیاسی کە لە هەناوی ئەم هێزە دەسەڵاتدارانەی زاڵن بەسەر ئەم هەڵبژاردنەدا سەریاندەرهێناوە و کۆنتڕۆڵی ئەنجامەکانی دەکەن. هەر ئەم

ئەلیگارشییە دارایییە و دەستە و تاقمە سیاسییەش کە کۆنتڕۆڵی چارەنووسی جەماوەریان کردووە لە عێراق و سامانی کۆمەڵگە دەماشنەوە و دووبارە دەسەڵاتەکەیان بە ڕێگەی جۆراوجۆر بەرهەم دەهێننەوە، لەوانەش ئەم هەڵبژاردنەکە بە یەکێک لە گەندەترین و ساختەترین هەڵبژاردنەکانی پەرلەمانی عێراق دادەنرێت.

هەر بۆیە، سەرەڕای بانگەشەی دەسەڵات و ئەوانەی تەپڵ بۆ هەڵبژاردن لێدەدەن، زۆرینەی جەماوەری چینی کرێکار و زەحمەتکێشان و گەنجانی پڕۆلیتاری بە شێوەیەکی بەربڵاو بەردەوام بوون لە بایکۆتکردنی، بە ئەوەی هیچ خۆشباوەڕییەکیان هەبێت بە هێنانەدی سادەترین ئاڵوگۆڕێک لە ژیان و گوزەران و بارودۆخی کاریاندا لە ڕێی پەرلەمانەوە، یان هێنانەدی هیچ چاکسازییەکی سیاسی و ڕۆشنبیری جیدی لە ڕێگای ئەم پەرلەمانەوە. بۆ جاری شەشەم هەڵبژاردن نیشانیدا کە شتیک نییە جگە لە گاڵتەجاری بە جەماوەری کرێکاران و ستەملێکراوان و بەهەژارکراوانی سەراسەری عێراق، بەڵام گۆڕەپانێکی گرنگ و جددیە بۆ حزبە دەسەڵاتدارەکان و حزبەکانی ئۆپۆزسیۆنی بۆرژوازی لە ناسیۆنالیستەکان و ئیسلامییەکان و نیولیبراڵەکان، ئەمە جگە لەوەی کە خۆی ئامرازێکی سیاسیشە و پەیوەندییەکی پتەوی هەیە بە دووبارە بەرهەمهێنانەوەی ئەو هەژمونە سیاسییەی کە هەردوو ڕژێمی ئیسلامی ئێران و ئەمریکا و هاوپەیمانە ناوچەییەکانی، هەر ئێستا هەیانە بە سەر عێراقدا.

عەبدوڵڵا ساڵح: ئەم هەڵبژاردنە لەکاتێکدا ئەنجام درا کە هەندێک ڕوداو لەناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست هاتنە کایەوە کە هاوسەنگی هێزیان لەم ناوچەیە گۆڕی لە بەرژەوەندی ئیسرائیل و هاوپەیمانەکەی، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا، ئەمەش لە ئەنجامی ئەو شەڕە جینۆسایدیەی کە حکومەتی فاشیستی ئیسرائیل دژی دانیشتوانی کەرتی غەززە بەرپایکردووەو کاردانەوەکانی ئەم شەڕە.

ئایا ئەم پێشهاتانه چ کاریگەرییەک بەجێدەهێڵن لەسەر ئەنجامەکانی هەڵبژاردنی ئێستا و لەسەر هاوسەنگی هێز لەناو پەرلەمانی هەڵبژێردراو و دواتر لەسەر گۆڕەپانی سیاسی لەسەرتاسەری عێراق؟

موئەیەد ئەحمەد: گومانی تێدا نییە، گۆڕانی ئەم دواییەی هاوسەنگی هێز لە بەرژەوەندی ئیسرائیل و ئەمریکا، دوابەدوای ئەو ئاڵوگۆڕانەی لە پرسیارەکەتدا ئاماژەیان پێکراوە، کاریگەرییەکی بەرچاوی لەسەر دۆخی سیاسی عێراق داناوە و دادەنێ، لەنێویاندا پێکهێنانی حکومەتی ئایندەی عێراق و پەیوەندی سیستمی سیاسی لە عێراق بە سیستمی سیاسی بۆرژوازی نێودەوڵەتییەوە کە لەژێر هەژمونی ئەمریکادایە، بەڵام مەرج نییە ئەمە بەو مانایە بێت کە لە ئەنجامی هەڵبژاردندا ڕەنگ بداتەوە، هەروەک بینیمان کە چۆن لە

هەڵبژاردنی ئەم ساڵە (٢٠٢٥)دا جەپەنجەی خۆی بەجێ نەهێشت و ئەنجامەکانیش تەواو پێچەوانە بوون؛ وە بووە هۆی زیادبوونی دەنگەکانی قەوارە و حزبەکانی (چوارچێوەی هەماهەنگی) ڕەوتەکانی ئیسلامی سیاسی شیعە، بەم شێوەیە لەم هەڵبژاردنەدا تەرازووەکە لە بەرژەوەندی کاریگەریی هەژمونی ڕژێمی ئێران لەناو عێراقدا وەرچەرخا.
هەڵبژاردنی پەرلەمانی، لە سەردەمی ئیمپریالیزم و توندبونەوەی ململانێ جیۆپۆلەتیکیەکاندا، بە شێوەیەکی گشتی، ئامرازێکی دەستی زلهێزە نێودەوڵەتی و ناوچەییەکانە بۆ کاریگەری دانان لەسەر دیاریکردنی ڕەوەندە سیاسییەکان لەناو وڵاتێکی دیاریکراودا، وە بە تایبەتی هەڵبژاردن لە عێراقدا ئەم ڕێسایەی هەیە، چونکە ئامرازێکە بۆ گواستنەوەی دەرئەنجامی ئەو گۆڕانکاریانەی کە ڕەنگە لە هاوسەنگی هێزی ناوچەکەدا ڕوو بدەن، بەتایبەتی لە نێوان ئەمریکا لە لایەک و ڕژێمی ئیسلامی ئێران لە لایەکی ترەوە، بۆ ناو عێراق؛ ئەوەی کە ئەمڕۆ ڕاستەوخۆ لە ئەنجامی هەڵبژاردنی ئەمساڵدا بەدی نەهاتووە، گۆڕانکاریەکی ئەوتۆ بەسەر ئەم ڕاستییەدا ناهێنێت.
هەروەک لە سەرەوە ئاماژەمان پێدا، ڕەوندە سیاسییەکانی عێراق و ئەو حکومەتەی لەم هەڵبژاردنە دێتە کایەوە، وە سەرتاپای سیستمی سیاسی، بە شێوەی جۆراوجۆر لەژێر کاریگەری ئەم گۆڕانکارییە لە هاوسەنگی هێزی نێودەوڵەتی و ناوچەییدا دەبێت، لە دەورانی داهاتودا.
عەبدوڵڵا ساڵح: یەکێک لە تایبەتمەندییە جیاکەرەوەکانی ئەم هەڵبژاردنە، خۆبەدوورگرتنی (ڕەوتی سەدر)ە لە بەشداریکردن تێیدا، وێڕای مانەوەی وەک هێزێکی میلیشیای تائیفی خۆسەپێن بەسەر گۆڕەپانی سیاسیدا لە ڕێگەی بەکارهێنانی نفوزی خۆی لە نێو جەماوەری بەهەژارکراو و لە ڕێگەی میلیشیاکانیەوە (سرایا السلام)، چاوەڕوانی چی لە هەڵوێستی ئەم بزووتنەوەیە دەکەی؟ وە دوای هەڵبژاردن ڕۆڵی داهاتووی لەسەر گۆڕەپانی سیاسی چی دەبێت؟
موئەیەد ئەحمەد: بایکۆتی هەڵبژاردن لەلایەن (ڕەوتی سەدر)ەوە کاریگەریەکی بەرچاوی لەسەر پرۆسەی هەڵبژاردن نەبوو، چونکە ڕەوتەکانی ئیسلامی سیاسی شیعە کە لەناو (چوارچێوەی هەماهەنگی) دان، توانیان دەنگی پێویست دەستەبەر بکەن بۆ ئەوەی سەنگ و قورسایی بەرچاویان هەبێ لە پێکهێنانی حکومەتی داهاتوودا. بێ توانایی و سەرنەکەوتنی (ڕەوتی سەدریی)ەکان لە پێکهێنانی حکومەت لە خولی پێشوودا، لە ڕێگەی هاوپەیمانی لەگەڵ حزبە ناسیۆنالیستە کوردییەکان و حزبە ناسیۆنالیستە عەرەبیەکانی “سوننی”ی و ناکامی هەوڵەکانی بۆ گۆشەگیرکردنی ڕکابەرەکانی لەناو ڕەوتە

ئیسلامییەکانی شیعەدا، وایکرد ئەم ڕەوتە هەڵوێستی بایکۆتی هەڵبژاردن بگرێتەبەر، بەڵام هۆکارە واقعییەکانی خۆبەدوورگرتنی لە بەشداری لە هەڵبژاردندا دەگەڕێتەوە بۆ پاراستن و هێشتنەوەی هەژمونی مەزهەبی و تائیفی خۆی لە نێو پەیڕەوکارانی ڕێبازەکەیدا.
(سەدر) خۆی بە باشی ئاگاداری ئەو ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییە بەربڵاوەیە دژی گەندەڵی و بەبرسیکردن کە ئەم دەسەڵاتە هێناویەتە کایەوە، وە دەزانێ ئەم ناڕەزایەتییە چەندە ڕیشەدارە لە نێو جەماوەردا لە باشوور و ناوەڕاستی عێراق، بەتایبەتی لە نێو لایەنگرانی خۆی و ڕێبازە مەزهەبییەکەی لە ژینگەی باوەڕدارانی مەزهەبی شیعەدا. سیاسەتی بایکۆتکردنی پەرلەمان لای (ڕەوتی سەدر) لەسەر ئەم حیساباتە سیاسییانە و ئەم ستراتیژە کۆنەپەرستانەیە وەستاوە بۆ پاراستنی هەژموونی تائیفی و مەزهەبی خۆی، بەڵام ئەمە نایانخاتە دەرەوەی سیستەمی حوکمڕانی، چونکە ڕۆڵیان لە داڕشتنی سیاسەتی عێراقدا هەیە، تەنانەت لەناو بەڕێوەبردنی دەوڵەتیشدا، وە تا ئێستاش خاوەنی هێزی میلیشیای خۆیانن (سرایا السلام) و بەشێکن لە دامودەزگای حکومەت و ئیدارەی دەوڵەت و دابەشکردنی تاڵانییەکانی سەروەت و سامان و دەسەڵات.
سیاسەتەکانی (ڕەوتی سەدر) ڕوخاندنی دەسەڵاتی ئیسلامی سیاسی شیعە ناکاتە ئامانج. نەک هەر ئەوە بەڵکو پێگەکەی وەک هێزێکی ئۆپۆزسیۆنی سیاسی بەشدارە لە درێژەپێدانی سەروەری ئیسلامی سیاسی شیعە بەسەر ڕەوەندە سیاسییەکان لە عێراقدا، وە تەواوکەری لایەنێکی تری ئەم سەروەرییەیە، لە دابینکردنی هەژمونی تائیفەگەری شیعەیی لەناو جەماوەری ناڕازیدا. پەیوەندییە، تاڕادەیەک، باشەکانی لەگەڵ (مەرجەعیەت)ی ئایینی و لە هەمان کاتدا لەگەڵ کۆماری ئیسلامی ئێران، دەیکاتە بەشێک لە هاوکێشەی زاڵبوونی ڕەوتە ئیسلامییە شیعەکان بەسەرڕەوەندی بارودۆخی سیاسی لە عێراقدا، بەم پێیەش ڕۆڵی پاراستنی دەسەڵاتی ئەم ڕەوتانە دەگێڕێ لە ئەگەری پەرەسەندنی قەیرانی سیاسی لە عێراقدا بەرەو قەیرانێکی شۆڕشگێڕانە.
هەڵوێستی ڕەوتی سەدر دژی ئەو گەندەڵییە بەربڵاوەی کە سەراپای پەیکەرەی ڕژێمەکەی داگرتووە، وە بانگەشەکانی بۆ هەڵوەشاندنەوەی میلیشیاکان و بایکۆتی هەڵبژاردن و پەرلەمان، و چەندین بانگەشەی تری هاوشێوە، ئەمانە بابەتێکی نامۆ نین لە چوارچێوەی نەریتی دەسەڵاتی بۆرژوازی ئیسلامی شیعەدا، هەر بۆیە پێگەی (ڕەوتی سەدر) لەناو ئەم ڕژێمەی ئێستای عێراقدا تا ڕادەیەک وەک هاوشێوەی باڵی ڕیفۆرمخواز وایە لەناو ڕژیمی ئیسلامی لە ئێران. بەکورتی ڕۆڵی ئەم ڕەوتە تەواوکەری ئەم ڕژێمە فەرمانڕەوایەیە لە ڕێگەی لەقاڵبدان و

لە باربردنی ناڕەزایەتی شۆڕشگێڕانەی جەماوەر.
بەڵام ڕۆڵی کۆنەپەرستانەی (ڕەوتی سەدر) دژ بە چینی کرێکار و دژ بە تێکۆشانی جەماوەری شۆڕشگێڕ، هەروەها نفوز و تاڕادەیەک کاریگەرییە کۆمەڵایەتییەکەشی لەناو پرۆلیتاریا و بێهەژارکراوەکانی ناوەڕاست و باشووری عێراق، وای لێ دەکات ببێتە یەکێک لە بەدیلە بۆرژوا-ئیمپریالیستییەکان و هاوپەیمانەکانیان لە ناوچەکەدا لە چوارچێوەی پەیوەندی سیاسی و کۆمەڵایەتی لە عێراقدا.
ناکۆکییەکانی بارودۆخی سیاسی و کۆمەڵایەتی عێراق و قەیرانی فەرمانڕەوایی بۆرژوازی، (ڕەوتی سەدر) دەکاتە یەکێک لە بەدیلە سیاسییەکان، بەتایبەتی بە کۆنترۆڵکردن و پێکخستنی ناڕەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان، ئەمەش بەهۆی ئەوەی کە تاقمی ئۆلیگارشی دەسەڵاتدار کە لایەنی جۆراوجۆری بۆرژوازی قەومی و تایفی عێراقی لەخۆ گرتووە، بە هەموو شێوەیەک دەسەڵاتی خۆی دەپارێزێت، لەوانەش بە سازشکردن لەگەڵ (ڕەوتی سەدر) بە پێی پێویست. لە ئەنجامدا ڕۆڵی (ڕەوتی) سەدر لەسەر شانۆی سیاسی دەمێنێتەوە، بەڵام لە دەرەوەی ڕژێمە سیاسییەکە نەک لە ناوجەرگەیدا.
ڕۆڵی (ڕەوتی سەدر) لە (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩)دا ڕوون و ئاشکرا بوو، هەوڵی دەدا خەباتی ناڕەزایەتی بە هەموو شێوەیەک لە چوارچێوەی ئاسۆی سیاسی و مەزهەبی خۆیدا لەقاڵب بدات، هەر لە هەوڵدان بە پێدانی سیمایەکی ئاینی و مەزهەبی بە ڕاپەڕین تا سەرکوتی ئاشکرا لە دژی ژنان و جەماوەری ڕاپەڕیو، و پێکهێنانی یەکەی سەرکوتگەرانەی “کڵاو شینەکان” بۆ کۆنترۆڵکردنی خەڵکی ڕاپەڕیو، وە شێوازی تری لەم جۆرانە. ئەم سیناریویە، لەگەڵ هەر هەڵکشانێکی خەباتی شۆڕشگێڕانەی جەماوەرییدا، دووبارە دەبێتەوە.
عەبدوڵڵا ساڵح: ئەی پەیوەندی ئەم هەڵبژاردنە، لە ڕووی سیاسی پراکتیکییەوە، بە چینی کرێکار و جەماوەری زەحمەتکێش و ستەملێکراوانی عێراقەوە چییە؟
موئەیەد ئەحمەد: ناوەڕۆکی چینایەتی بۆرژوا ناسیۆنالیستانە و ئیسلامییانەی پەرلەمان و هەڵبژاردن و قەوارە و هاوپەیمانیە پەرلەمانییەکانی ناوی لە کەس شاراوە نییە، چونکە ئەمە دامەزراوەیەکی قەرخکاریی ئەو هێزانەیە و لە لایەن ئەمریکاوە، لە دوای داگیرکردنی عێراق دامەزرێندراوە بە دووبارە بەرهەمهێنانەوەی دەسەڵاتی ئەم لایەنە بۆرژوازییانە و بەرهەمهێنانەوەی ئەوەش کە پێی دەوترێت پرۆسەی سیاسی و ئەو ڕژێمە سیاسییەی کە لێیەوە سەریهەڵداوە، ئەمە لەلایەک، و لە لایەکی تریشەوە وا نەخشێنراوە کە کۆسپێک بێت لە بەردەم گەشەسەندنی خەباتی چینایەتی سیاسی پرۆلیتاریا و ڕێگری بکات لە پێکهاتنی ئیرادەی سیاسی سەربەخۆی ئەم

چینە لە ناو کۆمەڵگادا و بەم شێوەیەش ڕێگەر بەست لە بەردەم پێداویستییەکانی پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی و ئاڵوگۆڕی سیاسی شۆڕشگێڕانە و سۆشیالیستی لە لایەن چینی کرێکار و جەماوەری زەحمەتکێش لە دژی سەروەری سەرمایە و سەرمایەداری.

سەرھەڵدانی یەکەمین پەیوەندی ڕاستەقینەی پەرلەمان، وەک ئامرازێکی کردەیی، بۆ لەقاڵبدان و پەکخستنی خەباتی سیاسی جەماوەریی زەحمەتکێشان و گەنجان، وە بە تێکشکاندنی ناڕەزایەتییە شۆڕشگێڕییەکانیان، لەسەر ئاستی عێراق بە ھەرێمی کوردستانیشەوە، دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی (٢٠١١)؛ کاتی شۆڕشەکانی میسر و تونس، کە بە ھەیانەوە ناڕەزایەتی جەماوەری لە عێراق، بەتایبەتیش لە ھەرێمی کوردستان سەریان ھەڵدا.

ئەو کاتە (بزووتنەوەی گۆڕان) دامەزراوەی پەرلەمانی قۆستەوە وەک ئامرازێک بۆ خەفەکردنی ئەو ڕاپەڕینەی کە لە ھەرێمی کوردستان لەئارادابوو، ئەمەش بە ڕاکێشانی ڕاپەڕین بۆ ناو سندوقەکانی دەنگدان و ھەڵبژاردنی پەرلەمان لە پێناو گەیشتن بە ئامانجە سیاسییە بۆرژوازییە ناسیۆنالیستەکانی.

ھەرچی پەرەسەندنی دواترە لە بەکارھێنانی پەرلەمان و ھەڵبژاردن لە لایەن بۆرژوازی دەسەڵاتدارەوە، چەشنی ئامرازێکی "نۆرم" بەڵام وەک درێژەپێدانی سەرکوتکاری خوێناوی ڕاپەڕینی شۆڕشگێڕانە، لە ساڵی (٢٠١٩)دا بوو، کاتێک پەرلەمان و ھەڵبژاردن لە عێراق بەکارھێنران بۆ کۆنترۆڵکردن و لە قاڵبدانی (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەر) لە چوارچێوەی پەرلەماندا لە ڕێگەی "ھەڵبژاردنی پێشوەختە" کە لە ساڵی (٢٠٢١)دا بەڕێوەچوو.

سەرەڕای سەرکوتکردنی دڕندانە و خوێناوی ڕاپەڕینەکەی (ئۆکتۆبەری ٢٠١٩) لەلایەن ڕژیمەوە کە گیانلەدەستدانی زیاتر لە (٨٠٠) خۆپیشاندەری کچ و کوڕی لێکەوتەوە، ئەم ڕاپەڕینە توانی دەستلەکارکێشانەوەی (عادل عەبدولمەھدی) سەرۆک وەزیران و ھەڵوەشاندنەوەی ئەنجوومەنی پارێزگاکان و کۆمەڵێک ڕێکاری تر بەسەر ڕژێمدا بسەپێنێت. ئەگەر ڕاپەڕین پەرەی بسەندایە و خۆی بە ئاستێکی سیاسی سۆشیالستی شۆڕشگێڕانە پێچێک بکردایە و شورا کرێکاری و جەماوەرییەکانی خۆی دابمەزراندایە، دەیتوانی سیستەمێکی سیاسی جیاواز، لە ڕووی چەنایەتییەوە، لە شێوەی بزووتنەوەی شورایی لەسەر پاشماوەی وێرانەکانی پەرلەمانتاریزمی بۆرژوازی بنیات بنێ. ئەمەش بە پیادەکردنی ئیرادەی سیاسی ڕاستەوخۆی خۆی لە چوار چێوەی ھەر ئەم شێوازە سیاسییە غەیرە پەرلەمانییەدا، وە بەکارھێنانی بەمەبەستی ھێنانەدی ئاڵوگۆڕی سیاسی پەیوەست بە پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی، و گەشەپێدانی ھێزی پرۆلیتاریای

سۆشیالست لەسەر ئاستی کۆمەڵگا لەم چوارچێوەیەدا و هەنگاونان بەرەو گۆڕانکارییە شۆڕشگێڕییە سۆشیالستییەکان. ئەمە بەهۆی کۆمەڵێک هۆکارەوە ڕووی نەدا، کە لێرەدا ناچینە ناو ئەم باسەوە.
ئەوەی دەمەوێت جەختی لەسەر بکەم ئەوەیە کە ئەنجامدانی هەڵبژاردنی پێشوەختە لەلایەن هێزەکانی ڕژێمەوە لە ساڵی (٢٠٢١) و بەشداریی هێزەکانی دژە شۆڕش تیایدا لە ئیسلامییەکان و ناسیۆنالیستەکان و نیولیبراڵەکان و ڕیفۆرمخوازانی سازشکاری ناو ڕاپەڕینەکە، خاڵێکی وەرچەرخان بوو لە پەرەسەندنی پەیوەندی شۆڕش و ئاڵوگۆڕی شۆڕشگێڕانەی ناو کۆمەڵگا بە پەرلەمان و بە هەڵبژاردنەکانی عێراق و بەو هێزانەشەوە کە تیایدا بەشدارن لە دەستە و تاقمە جۆراوجۆرەکانی بۆرژوازی و وردە بۆرژوازی.
هێزەکانی دژە شۆڕشی ناو ڕاپەڕینەکە توانیان چەند کورسییەکی پەرلەمانی بەدەست بێنن لە ڕێگەی ساتوسەوداکردن بە خوێنی گەنجان بۆ گەیشتن بە ئامانجە سیاسییە ئیسلامییە کۆنەپەرستەکانیان، یەکێک لەو ئامانجانە پرۆژە یاسای (پاکێجی ئەحکامە جەعفەرییەکان) بوو کە بەکۆیلەکردنی ژنانی عێراقە، و لەلایەن پەرلەمانتار (ڕائید مالیکی)یەوە پێشنیارکرا، دوای ئەوەی ناوبراو کورسییەکی پەرلەمانی بەدەست هێنا وەک بەشێک لە قەوارەی “ئیمتیداد”، کە یەکێک لەو قەوارە پەرلەمانیانەیە کە بەناوی ڕاپەڕینەوە چوونە ناو پەرلەمانەوە وەک هێزێکی دژە شۆڕشی ناو ڕاپەڕین.
پێشتر لە بەیاننامەی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق) سەبارەت بە هەڵبژاردنی ئەمساڵ (٢٠٢٥) پێداگریمان کردۆتە سەر ئەوەی کە ئەم هەڵبژاردنە بەردەوامی هەڵبژاردنی هێزەکانی دژە شۆڕشی ساڵی (٢٠٢١)ە، کە سەرکوتی (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩)یان کرد و لە خوێندا شەڵاڵیان کرد و هەڵبژاردنیشیان کرد لەو کاتەدا وەک تەواوکاریی پڕۆسەی خنکاندنەکەی.
بەم شێوەیە، پەیوەندیی ڕاستەقینەی پەرلەمان لە عێراقدا بە ململانێی چینایەتی و سیاسیی ناو کۆمەڵگاوە، بریتییە لە پەیوەندیی پێکخستنی خەباتی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری ڕەنجدەر و چەوساوە و لاوان. ئەمەش یەکێکە لە گرنگترین تایبەتمەندییە عەمەلییەکانی پەرلەمان لە عێراقدا لە پەیوەندیی لەگەڵ چینی کرێکار و جەماوەری چەوساوە و خەباتەکانیاندا، کە دەرەنجامی ڕەوەندی ململانێی چینایەتییە لە وڵاتدا.
ئەم پەیوەندییە کۆنەپەرستانە و سەرکوتگەرانەیە تەنیا سنوردار نەبۆتەوە بە سەرکوتی خەباتی جەماوەری ڕاپەڕیو، بەڵکو وەک هەموو پەرلەمانە بۆرژوازییەکان گشت ئەو بوارانەشی لەخۆگرتووە کە پەیوەستن بە سەرکوتی چینی کرێکار و گەنجان و ژنانی ستەملێکراو و

خەباتیانەوە، کە لە هەموو ئەو یاسا و بڕیارانەی پەرلەماندا دەبینین، هەر لە دەرکردنی "پەڕەی سپی"یەوە بۆ چەسپاندنی پایەکانی سەرمایەداری لە ڕێگەی سیاسەتی ئابووری نیولیبرالەی و بەهەژارکردنی جەماوەرەوە، تا بەردەوامبوون لە کارکردن بە یاساکانی ڕژێمی فاشیستی بەعس لە ڕێگریکردن لە کاری سەندیکایی لە دامەزراوە دەوڵەتییەکان و لە سەپاندنی قێزەونترین یاسا ناڕەواکان بەسەر ژناندا لە عێراق بە دەرکردنی (پاکێجی ئەحکامە شەرعییەکانی جەعفەری)، و خنکاندنی ئازادییە مەدەنی و تاکەسییەکان و …هتد.

ئەم تایبەتمەندییە جیاوازانەی پەرلەمانی عێراق، سەرەڕای لێکچوونیان، لەڕووی شکڵ و شێوازەوە، لەگەڵ پەرلەمانە بۆرژوازییەکان بە گشتی لە سەردەمی سەرمایەداریی ئیمپریالیدا، لەوە سەرچاوە دەگرێ کە شکڵ و شێوازی پەرلەمانیی سیستەمی ئێستا لە عێراق، لە لایەک هەڵگری تایبەتمەندییەکانی پەرلەمانتاریزمە لە سەردەمی ئیمپریالیزمدا، وە لە لایەکی ترەوە ئەم پەرلەمانە لە ئەنجامی ململانی سیاسی و خەباتی چینایەتی ناوکۆمەڵگا سەریهەڵنەداوە، بەڵکو لە دوای شەڕی ئیمپریالیستی ئەمریکا بە سەر عێراق و وەک دەر ئەنجامێکی ئەو شەڕە سەریهەڵداوە و دامەزراوە. ئەمەش خۆی شێوازێکی تایبەتی پەرلەمانییە لە سەردەمی ئیمپریالیدا، وە وەک پێشتریش باسمانکرد، پەرلەمانەکە بە سیستەمێکی سیاسی ئیسلامی و ناسیۆنالیستی پشک پشکێنە و پڕۆسەیەکی سیاسی ئیمپریالستی نەخشەنراوە بۆ دابەشکردنی کۆمەڵگا لەسەر بنەمای قەوارەی قەومی و تائیفی و بە دووبارە بەرهەمهێنانەوەی ئەم دابەشبوونە بە بەردەوامی.

سیاسەتی حزبی شیوعی عێراق و ئەوانەی هاوبەشی دیدگای ئەم حزبەن، بەریتییە لە دامەزراندنی "دەوڵەتی مەدەنی" و "هەڵوەشاندنەوەی میلیشیاکان" و چەند ئامانجێکی تری سیاسی نیمچە ڕیفۆرمیستی لە ڕێگەی پەرلەمانەوە. ئەم جۆرە دیدگایە شتێک نییە جگە لە سیاسەتێکی پەیوەست بە خۆشباوەڕی بورژوازی بچووکی خۆشگوزەران کە هەوڵدەدات جێگەیەک بۆ خۆی بدۆزێتەوە لەناو ئەم سیستەمەدا.

عەبدوڵڵا ساڵح: ئایا ئەم ئەزمونە ڕاستەقینەیەی جەماوەری ڕەنجدەر و ستەملێکراو ڕۆڵی هەیە لە بنیاتنانی تاکتیکی سیاسی پرۆلیتاری بەرامبەر بە پەرلەمانی بۆرژوازی؟

موئەیید ئەحمەد: هەلومەرجی واقعی خەباتی چینە کۆمەڵایەتییەکان و پەیوەندییەکانی نێوانیان، لە هەر قۆناغێکی دیاریکراوی پەرەسەندنی خەباتی چینایەتی و لە هەر وڵاتێکدا بە جیا، لە شێوازی سیاسی دیاریکراو و لە پەیوەندی دیاریکراوی نێوان حیزبەکانیشدا خۆی دەردەخات، کە بە شێوەیەکی گشتی نوێنەرایەتی بەرژەوەندییە

چینایەتییە جیاوازەکان دەکەن. جا بەبێ لەبەرچاوگرتنی ئەو هەلومەرج و هاوسەنگی هێزە چینایەتییانە، ناتوانرێ تاکتیکی سیاسی بگیرێتە بەر و باز بدرێت بەسەر ئەو هەلومەرجە واقیعیانەدا.
ئەزموونی ڕاستەقینەی جەماوەری کرێکار وزەحمەتکێش و گەنجان و ژنانی ستەملێکراو سەبارەت بە پەرلەمانی عێراق، بایەخێکی زۆری هەیە و هۆکارێکی گرنگیشە بۆ دیاریکردنی تاکتیکی سیاسی شۆڕشگێڕانە بەرامبەر پەرلەمان. بۆیە بایکۆتی جەماوەری بۆ پەرلەمان و نەبوونی هیچ خۆشباوەڕییەک بە پەرلەمان و ئەنجامدانی چاکسازی لەڕێگەیەوە لەناو ڕیزەکانی پرۆلیتاری وشیار بە بەرژەوەندییە چینایەتییەکانیان، بابەتێکی جدیە و دەبێ لەبەرچاو بگیرێت لەکاتی گرتنەبەری تاکتیکی پرۆلیتاری بەرامبەر پەرلەمان، ئەمەش پێچەوانەی ئەوەیە کە هەندێک لە ڕابەرانی حزبەکانی کۆمۆنیستی کرێکاری باسی لێوەدەکەن کە گوایە ئەم بایکۆتە جەماوەرییە فاکتەرێکی گرنگ نییە بۆ دیاریکردنی تاکتیکی سیاسیان سەبارەت بە بەشداریکردن یان بایکۆت، بە بیانووی ئەوەی ئەوان “پۆپۆلیست” نین، واتە ناکەونە دوای بیر و بۆچونی خۆبەخۆیی جەماوەر.
هەڵوێست بەرامبەر پەرلەمان بۆتە ڕەنگدانەوەی پۆڵاڕیزەبوونی چینایەتی ناو کۆمەڵگا، سیاسەتی بایکۆت یان بەشداری لە پەرلەماندا سروشتی چینایەتیی سیاسەتەکانی هەر حزب و ڕێکخراوێکی سیاسی دەردەخات، بەتایبەتی لەناو بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستی و چەپدا بەگشتی. بەڵام سەبارەت بە حزبە بۆرژوا ئیسلامی و قەومی و نیولیبراڵەکان کە بە چەندوچوون بەشداری لە هەڵبژاردندا دەکەن، سیاسەتی بەشداریکردن لای ئەوان کەشمەکێشەکە بۆ گەیشتن بە بەرژەوەندییە سیاسییە چینایەتییە بۆرژوازییە دژە جەماوەرییەکانیان لە ڕێگەی ئەوەی کە کۆنترۆڵی پەرلەمان بکات و بیخاتە خزمەت بەرژەوەندییەکانی خۆی.
عبداللە صالح: هەڵوێستی کۆمۆنیستەکان، بەگشتی، لە بەرامبەر پەرلەمانە بۆرژوازییەکاندا چییە؟ ئایا دەکرێت بەشدار بن لە پەرلەمان و لە هەڵمەتەکانی هەڵبژاردنیدا؟
مۆیەد ئەحمەد: هەڵویستی کۆمۆنیستەکان سەبارەت بە سیستەمی پەرلەمانی و هەڵبژاردنە پەرلەمانییەکان لە کۆمەڵگەی سەرمایەداریدا ڕوونە و بەکورتی بەم شێوەیەی خوارەوەیە:
سیستەمی پەرلەمانی، دامەزراوە و ئامرازێکی سیاسییە بۆ ڕێکخستنی فەرمانڕەوایی بۆرژوازی و بە بەخشینی ڕەوایی بە دیکتاتۆرییەتی چینی بۆرژوازی و دەوڵەتەکەی کە جگە لە ئامرازێکی چەوساندنەوەی چینی کرێکار و بەهەژارکراوان شتێکی تر نییە. لەم ڕووەوە، واتە لە ڕووی ناوەڕۆکی چینایەتی دەوڵەتەوە، فەرق ناکات دەوڵەتی بۆرژوازی

لە دەستی لیبراڵییەکاندا بێت یان نیوفاشیستەکان یان ئیسلامییەکان یان ناسیۆنالیستەکان یان میلیشیادارەکان یان جەنەڕاڵە سەربازییەکان وەیا ...هتد. کاتێک بۆرژوازی فەرمانڕەوا هەڵبژاردن و پەرلەمان بەکاردەهێنێت وەک ئامراز و شێوەیەکی سیاسی "دیموکراسی" بە ئەم دیکتاتۆرییەتە چینایەتییە بۆرژوازییە، ئەوا بە پلەی جۆراوجۆر، ئەوەی کە پێی دەوترێت "شەفافیەت" و ڕەچاوکردنی "دیموکراسی"، پەیڕەو دەکات لە هەڵبژاردنەکان و لە میکانیزمەکانی کاری پەرلەماندا لە پابەندبوونێکی نزیک لە تەواوەتی بە یاساکانی یارییە "دیموکراسییە"کەوە تا دەگاتە ساختەکاری ئاشکرا و دیاریکردنی پێشوەختەی ئەنجامی هەڵبژاردنەکە و دەستکاریکردنی میکانیزمەکانی کاری پەرلەمان، و تەنانەت تاڕادەی "بەیعەت" وەک ئەوەی (سەدام حسێن)ی ناسیۆنال فاشیست لە عێراق پەیڕەوی کرد.

ئەرکی سەرەکی پەرلەمانی بۆرژوازی بریتییە لە شاردنەوەی ناوەڕۆکی چینایەتی بۆرژوازییانەی دەوڵەت یان سیستەمی سیاسی فەرمانڕەوای ئەم چینە لە پشت پەردەی نوێنەرایەتیکردنی ئیرادەی جەماوەر و پیادەکردنی لە ڕێگەی هەڵبژاردنە پەرلەمانییەکانەوە، وە ئەمە هەڵوێستی مارکسییەکانە بەرامبەر پەرلەمانی بۆرژوازی و هەڵبژاردنە پەرلەمانییەکان. وەک لە بڕیارێکی کۆنگرەی دووەمی ئەنتەرناسیۆنالی سێیەم، کە لینین تێیدا بەشدار بووە، هاتووە: "مەیل و گرایشی پەرلەمانتاریزمانەی حکومەتی بووەتە شێوەی "دیموکراسی"یانەی بالادەستی و زاڵبوونی بۆرژوازی، کە لە قۆناغێکی دیاریکراوی گەشەسەندنیدا پێویستی بە خوڵافاتی نوێنەرایەتییەکی ڕووکەشی جەماوەری هەیە بە "ئیرادەی گەل" نەک ئیرادەی چینەکان، بەڵام لە ڕاستیدا ئامرازێکە بە دەستی سەرمایەی زاڵەوە بۆ ملکەچ پێکردن و چەوساندنەوە". (1)

سیستەمی پەرلەمانی بۆرژوازی هاوچەرخ لە جەرگەی کێشمەکێشکدا لە دژی سیستەمی دەرەبەگایەتی و حوکمی پاشاکان و دەسەڵاتی ڕەهای پاشایەتی سەریهەڵدا، بە تایبەت لە ئەوروپا و وڵاتانی ڕۆژاوا، و لە ڕووی مێژووییشەوە گرێدراوە بە سەرهەڵدان و گەشەی سیاسی چینی بۆرژوازی و مسۆگەرکردنی بالادەستی بەرژەوەندییەکانی سەرمایە بەسەر سیستەمی دەرەبەگایەتیدا. لە سەرەتادا مافی دەنگدان بە پەرلەمان لە سەر خاوەندارێتی و موڵکایەتی دامەزرا بوو، وە تایبەت بوو بە خاوەندارانی پارەوپول و خاوەندارانی مڵک و زەویوزار، بەڵام کاتێک سەروەری حوکمی بۆرژوازی بە تەواوەتی مسۆگەر بوو، وە سیستەمی سەرمایەداری پەرەیسەند و ململانێی چینایەتی نێوان پرۆلیتاریا و بۆرژوازی لە کۆمەڵگەدا توندوتیژ بۆوە، لە قۆناغێکی دیاریکراوی گەشەسەندنی ئەم ململانێیەدا، چینی کرێکار لە ڕێگەی

خەبات و تێکۆشانی خۆیەوە مافی دەنگدانی گشتی بەدەستهێنا. هەروەها ژنانیش ئەم مافەیان بەدەستهێنا دوای گەشەسەندنی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی ژنان بۆ بەدەستهێنانی مافی دەنگدان بە ژنان و دەرکەوتنی بزووتنەوەی ناسراو بە سفراجێتیست (Suffragetist) لە بەریتانیا و ئەمریکا، کە لە سەرەتای سەدەی ڕابردووەوە دەستی پێکرد و بە سەپاندنی یاسای مافی دەنگدانی گشتی لە بەریتانیا لە ساڵی (١٩٢٨) کۆتایی هات. تێکۆشان بۆ بەدەستهێنانی مافی دەنگدانی گشتی نهێنی و ڕاستەوخۆ و یەکسان بۆ پەرلەمانە بۆرژوازییەکان یەکێک بوو لە داواکارییە سیاسییەکانی بزووتنەوەی سۆسیالیستی و حزبەکانی لە وڵاتانی جیاوازی جیهاندا و لە هەموو وڵاتانی ئەوروپا، لەوانەش ڕووسیا تا شۆڕشی ئۆکتۆبەر.

بەم شێوەیە سیستەمی پەرلەمانی بووە شێوەی "دیموکراسی" فەرمانڕەوایی چینی بۆرژوازی، و بەم پێیەش بووە بەشێک لە دینامیزمی کێشمەکێشی سیاسی نێوان چینەکان لە کۆمەڵگەدا بە جۆرێک کە چینی کرێکار و سۆشیالیستەکان نەیان دەتوانی بە لایەن بن بەرامبەری و بەکاری نەهێنن لە بەرژەوەندی بەدەستهێنانی داواکارییە ئابوورییەکانیان و لە بەرژەوەندی خەباتی سیاسی چینایەتییان. لەم ڕاستایەدا لەناو بزووتنەوەی کرێکاری و سۆسیالیستیدا ئەو دیاردەیە دەرکەوت و گەشەی کرد کە پێی دەوترێت "پەرلەمانتاریزمی کۆن" کە پێش سەرهەڵدانی سەرمایەداری ئیمپریالیستی و جەنگی جیهانی یەکەم بوو، وە حزبە سۆشیال دیموکراتەکان، بە تایبەت ئەوروپییەکانیان، هەوڵیاندا چاکسازییەکان بهێننەدی لە ڕێگەی ئەم جۆرە پەرلەمانتاریزمییەوە یان تەنانەت دەسەڵاتیش لە ڕێگەی بەدەستهێنانی زۆرینەی کورسییەکانی پەرلەمانەوە بەدەستەوە بگرن. ئەم ئاڕاستە ڕیفۆرمیستییە، ڕووخسارێکی زاڵی بزووتنەوەکە بوو، کە پەیوەندییەکی نزیکیشی هەبوو بە گەشەسەندنی هەلپەرستییەوە لە نێو بزووتنەوەی کرێکاریدا، بە نمونە بەسەر سیاسەتەکانی حزبی سۆشیال دیموکراتی ئەڵمانیا لە سەرەتای سەرهەڵدانی جەنگی جیهانی یەکەمەوە.

بەڵام لە سەردەمی سەرمایەداری ئیمپریالیستی و جەنگی جیهانی یەکەم و ئاشکرابوونی هەلپەرستی و شۆڤێنیزمی حزبە سۆشیال دیموکراتە ڕیفۆرمیستەکان لەم جەنگەدا، ئەم "پەرلەمانتاریزمە کۆنە" چیتر جێگەی بە نەمایەوە لە نێو بزووتنەوەی کرێکاری و سۆسیالیستیدا. بە مایەپووچی "ئەنتەرناسیۆنالی دووەم" لە کاتی ئەم جەنگە ئیمپریالیستییەدا، کە دەوڵەتە ئیمپریالیستییەکان بۆ دابەشکردنی بەرهەمی ڕووتاندنەوەی دابەشکردنی جیهان لە ڕووی ئابووری و

سیاسییەوە لە نێو خۆیاندا ئەنجامیاندا، وە وەک ئاکامی ئەو سیاسەتە شۆڤێنیانەی حزبە سۆسیال دیموکراتەکانی بەشدار لە پەرلەمان و دەنگدانیان لە بەرژەوەندی جەنگی بەرژوازی وڵاتەکانیان، ئەم “پەرلەمانتاریزمە کۆنە” ناوەڕۆکەکەی دەرکەوت وە باوی نەما و چیتربەشێک نەما لە تاکتیکی سیاسی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و بزووتنەوەی پرۆلیتاری شۆڕشگێڕ کە ئامانجی ڕزگاربوون بوو لە سیستەمی سەرمایەداری، ئەمەش بووە هۆی دەرکەوتنی چەمکی “پەرلەمانی شۆڕشگێڕ” بە پێچەوانەی “پەرلەمانی کۆن)ی ڕیفۆرمیست.
لێرەشدا، سەبارەت بەم بابەتە، بەڵگەیەک دەهێنمەوە لە بڕیارەکانی کۆنگرەی دووەمی ئەنتەرناسیۆنالی سێیەم، کە لە تەمموز و ئابی (١٩٢٠) بەستراوە، بە ئامادەبوونی لینین:
“هەڵویستی ئەنتەرناسیۆنالی سێیەم بەرامبەر پرسی پەرلەمانتاری لە تیۆرییەکی نوێوە سەرچاوە ناگرێت، بەڵکو لە گۆڕانی ڕۆڵی خودی پەرلەمانتارییەوە سەرچاوە دەگرێت. لە سەردەمی پێشوودا، پەرلەمان، کە ئامرازێکی سەرمایەداری گەشەسەندوو بوو، بە جۆرێک لە جۆرەکان، لە بەرژەوەندی پێشکەوتنی مێژوویی کاری دەکرد. بەڵام لە بارودۆخی ئێستادا، کە بە وەحشیگەری ئیمپریالیزم تایبەتمەندە، پەرلەمان بۆتە ئامرازی درۆ و فێڵ و کاری توندوتیژی و وێرانکاری و کاری دزی. لێرەوە ڕیفۆرمیزمی پەرلەمانی، کە نە جێگیر و پایەدارە وە نە پلانێکی گشتگیریشی هەیە، هەموو گرنگییەکی کردەیی خۆی بۆ جەماوەری زەحمەتکێش لەدەست داوە.
.... دەبێت کۆمۆنیزم لەکۆڵینەوەی تیۆری سەردەمەکەمان وەک خاڵی دەستپێک وەربگرێت (پەرەسەندنی سەرمایەداری تا لوتکە، ئاراستەکانی ئیمپریالیزم بەرەو نەفیکردنەوەی خۆی بەدەستی خۆی و خۆوێرانکردنی و توندوتیژ بوونەوەی بەردەوامی شەڕی ناوخۆکان، هتد...)، و لەوانەیە پەیوەندییە سیاسییەکان و بلۆکبەندییەکان شێوەی جیاواز وەربگرن لە وڵاتەکەوە بۆ وڵاتێکی تر، بەڵام ناوەڕۆکی شتەکان لە هەموو شوێنێک وەک خۆی دەمێنێتەوە: ئەوەی پەیوەندی بە ئەمەوە هەیە ئامادەکاری دەستبەجێی سیاسی و تەکنیکییە بۆ ڕاپەڕینی نوێی پرۆلیتاری”.
... کاتێک هەندێک سۆسیالیست، کە تامەزرۆی کۆمۆنیزمن، ئاماژە بەوە دەکەن کە کاتی شۆڕش هێشتا لە وڵاتەکانیاندا نەهاتووە، و ڕێتیدەکەنەوە لە هەڵپەرستە پەرلەمانییەکان جیا ببنەوە، ئەوا لە ڕاستیدا کار دەکەن بە پێی تێگەیشتنێکی هۆشیارانە یان ناهۆشیارانە، بە قۆناغێک کە بەرەوڕووی دەچین، کە بە قۆناغی سەقامگیرییەکی ڕێژەیی بۆ کۆمەڵگەی بەرژوازی ئیمپریالیستی دادەنرێت، بۆیە وا گومان دەکەن کە هاوکاریان لەگەڵ کەسانێکی وەک توراتی و لەنجی دەتوانێت بنەمایەک بێت کە خەبات بۆ ڕیفۆرمەکان ئەنجامی کردەیی

بەدەستەوە بدات".(2)

ئەمەیە ناوەڕۆکی بابەتەکە سەبارەت بە "پەرلەمانیەتی شۆڕشگێڕ"، واتە ئامادەکاری بۆ "ڕاپەڕینی نوێی پرۆلیتاری". بەڕێ ناتوانرێت، بە کۆمۆنیستەکان و پرۆلیتاریای شۆڕشگێڕ، باس لە پەرلەمان و چوونە ناوی بکرێت بەبێ ڕەچاوکردنی هەڵویست لە شۆڕشی سۆسیالیستی و ئامادەکاری بۆی "لە ڕووی سیاسی و تەکنیکییەوە".

عبدالله صالح: دەکرێ بەو جۆرە لە قسەکانت تێبگەین کە تاکتیکی بەشداری یان بایکۆتکردنی پەرلەمان و هەڵبژاردن پەیوەستە بە ڕادەی ئامادەکاری بۆ شۆڕشی سۆسیالیستی، نەک بە بەدیهێنانی هەندێک داواکاری ئابووری یان سیاسی بۆ پرۆلیتاریا لە ڕێگەی پەرلەمانەوە؟

موئەیەد ئەحمەد: بەڵێ، بەشداریکردن یان بایکۆتکردنی هەڵبژاردنە بۆرژوازییەکان بۆ حزبێکی کۆمۆنیستی خاوەن ڕەگ و ڕیشە لە ناو چینی کرێکار و بەهەژارکراوان و چەوساوەکان و خەباتیاندا، پەیوەستە و مەرجدارە بە ڕادەی سوود وەرگرتن لەم تاکتیکە سیاسییە بۆ ڕێکخستنی ڕیزەکانی خەباتی شۆڕشگێڕانە لە دژی تەواوی سیستەمی بۆرژوازی فەرمانڕەوا لە کۆمەڵگەدا. ئەمە تاکتیکێکە و پەیوەستە بە گرنگییەکەوە کە هەیەتی بۆ بەهێزکردنی ناڕەزایەتی کۆمەڵایەتی و خەباتی چینایەتی پرۆلیتاری و بەهێزکردنی ڕیزەکانی خەباتی ئەم چینە و ئامادەکاری بۆ شۆڕشی پرۆلیتاری سۆشیالیستی.

لە ڕووی مێژووییەوە و لەوەتەی شورا کرێکارییەکان لە شۆڕشی ڕووسیا لە ساڵی (١٩٠٥) دەرکەوتن وەک شێوەی ڕێکخستنی خەباتی جەماوەری کرێکاران، و پێش ئەوەش بە زیاتر لە سێ دەیە کۆمۆنەی پاریس دەرکەوت وەک "دیکتاتۆریەتی" چینی کرێکار و شێوەی حوکمڕانی ئەم چینە و جەماوەری زەحمەتکێش بە ڕزگاربوون لە کۆتوبەندی سەرمایە، ئەوا شێوەی پەرلەمانی بۆ خەبات گرنگی مێژوویی خۆی لەدەست دا، چونکە شێوەیەکی باڵاتر بۆ ڕێکخستن و خەباتی جەماوەری لە گۆڕەپانی خەباتی چینایەتی جیهانیدا دەرکەوت، کە ئەویش بزووتنەوەی شورایی و فۆرمی حوکمی شوراییە.

یەکێک لە ئامانجەکانی شۆڕشی سۆسیالیستی بریتییە لە ڕزگاربوون لە دامەزراوەکانی سیستەمی بۆرژوازی، لەوانەش سیستەمی پەرلەمانی، و دامەزراندنی شێوەیەکی ڕێکخستنی سیاسی جەماوەری کە لە جەماوەری پرۆلیتاریا و چەوساوەکان و هەژارەکانەوە نزیکتر بێت بۆ بەدیهێنانی ئیرادەی سیاسییان، کە ئەویش بزووتنەوەی شورایی و سیستەمی حوکمی شوراییە. لەسەر ئەو بنەمایەش، بەشداریکردن لە پەرلەمان و هەڵبژاردندا بە مەبەستی بەدیهێنانی چاکسازیی، شتێک نییە جگە لە بڵاوکردنەوەی خۆشباوەڕی بەو شێوازە سیاسییەی حوکمڕانی بۆرژوازی بە گشتی لە سەردەمی ئێمەدا.

هەر کەسێک کەمێک ئاگاداری بارودۆخی سیاسی عێراق بێت، دەزانێت کە شێوەی پەرلەمانی حوکمڕانی شتێک نییە جگە لە دووبارەکردنەوەی ئەم سیستەمە بە تەواوی بارگرانی و گەندەڵی و دزی و سەرکوت و دەرودەڵەسەکانیەوە. ئەزموونی (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩) و خرۆشانە جەماوەرییەکانی تر لە عێراق و هەرێمی کوردستان دەریخست کە شێوەیەکی تر بە حوکمڕانی و بە پەرلەمان لەئارادایە کە ئەویش سیستەمی شوراییە، نەک کەشکردنی توانا شۆڕشگێڕییەکانی جەماوەر و لە قاڵبدانیان لە چوارچێوەی پەرلەمان و پەرلەمانتاریزمیدا.
ئەم شێوازە نوێیە تەنها هەوڵێک نییە لە لایەن ئێمەوە بۆ دووبارەکردنەوەی ئەزموونی کۆمۆنەی پاریس و سۆڤییەتەکانی بزووتنەوەی پرۆلیتاری لە چەندین وڵاتانی جیهاندا، بەڵکو وانەیەکی وەرگیراویشە لە ئەزموونی خرۆشانە جەماوەرییە شۆڕشگێڕییەکان لە عێراق و ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە ماوەی نزیک بە دوو دەیەی ڕابردوو. هەروەها ئەزموونی ئەو بزووتنەوە شوراییەش لە هەرێمی کوردستان کە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و ڕێکخراوەکانی لە ئازاری (١٩٩١)دا گرتیانەبەر و دەستپێشکەریان کرد بە وەڕێخستنی.
عبداللە صالح: بۆچی پێتوایە ئەم دوو سیاسەتە جیاوازەی بەشداری و بایکۆتی پەرلەمانی ئێستای عێراق سروشتی چینایەتی هەر حزبێکی ناو بزووتنەوەی کۆمۆنیستی دەردەخات؟ وە بۆچی بە تاکتیکێکی سیاسی دیاریکراوی نازانیت، کە ڕەنگە کۆمۆنیستەکان لەسەری ناکۆک بن یان هاوڕا بن، بەبێ ئەوەی ئەم سروشتە چینایەتییە دەربخات؟
موئەیەد ئەحمەد: ڕاستە تاکتیکی بەشداری و بایکۆت بە گشتی و لە خودی خۆیاندا، بە دابڕاوی لە کۆی سیاسەتەکانی دیکە و بارودۆخی خەباتی چینایەتی، سروشتی چینایەتی حزبێک لە ناو بزووتنەوەی کۆمۆنیستیدا دیاری ناکات و لێکترازان و جیابوونەوە ناخوازێت لە ڕیزەکانیدا. نموونەش هەیە لەسەر ناکۆکی کۆمۆنیستەکان لەم ڕووەوە بەبێ ئەوەی گەڕدرابێت بە جیابوونەوە و لێکترازان و گرتنەبەری سروشتێکی چینایەتی دژبەرانە، بە مەرجێک ناکۆکییەکە نەهاتبێتەسەر ئەولەویاتەکانی کار و چالاکیی جەماوەری دەرەوەی پەرلەمان و خەبات بە هێنانەدی شۆڕشی سۆسیالیستی و شێوەی حوکمڕانی شورایی و بەدیهێنانی دەسەڵاتی سیاسی شۆڕشگێڕانەی پرۆلیتاریا وەک چینێک.
کۆمۆنیستە "چەپەکان" کە دژی سوودوەرگرتن بوون لە سەکۆی پەرلەمانی بۆرژوازی لە بەرژەوەندی شۆڕشی پرۆلیتاری سۆسیالیستی، بە پێچەوانەی بۆچوونەکانی لینین و زۆربەی کۆمۆنیستەکانی کۆنگرەی دووەمی ئەنتەرناسیۆنالی سێیەم لە تەمموزی (١٩٢٠)دا، بڕیارێکی پێشنیارکراوی تایبەتی خۆیان لە کاتی کۆنگرەکەدا پێشکەشکرد کە

دژی بەیاری زۆرینە بوو کە هەمان کەنگرە پەسەندی کرد. ئاشکرایە کە بەیاری زۆرینەی ئەو کەنگرەیە جەختی کردەتە سەر سروشتی لاوەکیانەی پرسی بەشداریکردن لە پەرلەمانە بۆرژوازییەکاندا. لە بەیارەکەدا هاتووە: "... پێویستە بەردەوام سروشتی لاوەکیانەی ڕێژەیی ئەم پرسە لەبەرچاو بگیرێت. لەبەر ئەوەی کە چەقی قورسایی خەبات لە دەرەوەی پەرلەمانە بۆ دەسەڵاتی سیاسی، و ئەمەش بەڵگەنەویستە کە پرسی گشتی دیکتاتۆرییەتی پرۆلیتاریا و خەباتی جەماوەری بۆ ئەم دیکتاتۆرییەتە ناتوانرێت بەراورد بکرێت بە پرسی تایبەتی بەکارهێنانی پەرلەمانتاریزم .... بۆیە، ئەنتەرناسیۆنالی کۆمۆنیستی، بە شێوەیەکی یەکلاکەرەوە، جەخت دەکاتەوە کە هەر جیابوونەوە و لێکترازانێک یان هەوڵێکی بە ئەنقەست بۆ جیابوونەوە و لێکترازان لەناو حزبە کۆمۆنیستەکاندا لەبەر ئەم پرسە و تەنها لەبەر ئەم پرسە، بە هەڵەیەکی گەورە لە دژی بزووتنەوەی کرێکاری دادەنرێت". (3)

بە لەبەرچاوگرتنی ئەوەی باسکرا، لە ڕووی واقیعیی چینایەتی کۆمەڵگەی عێراق و هەڵوەستی چینە کۆمەڵایەتییە جیاوازەکان بەرامبەر پەرلەمان لە عێراقدا، ئەوە چینی بۆرژوازییە کە لە ڕێی نوێنەرایەتی حزبە ئیسلامی و قەومی و نیولیبڕاڵییەکانیەوە، هەروەها چینی بۆرژوازی مامناوەند و وردە بورژوازی خۆشگوزەرانیش لە ڕێی نوێنەرەکانیانەوە لە حزبە قەومی و نیمچە ڕیفۆرمیست و نیمچە عەلمانییەکان و بە ناوی چەپ یان بەبێ ئەم ناوەشەوە، کە بەشداری پەرلەمان دەکەن و لەناو پەرلەماندا لە ململانەدان بۆ دابەشکردنی دەسەڵات و سامان لە نێوان خۆیاندا یان گەڕەکیانە هەندێک چاکسازی بچووک و لاوەکی لە ڕێگەیەوە بەدی بهێنن.

ئەوە لە کاتێکدایە کە زۆربەی جەماوەری چینی کرێکار و زەحمەتکێشان و بەهەژارکروان و بێبەشان و گەنجان و ژنانی چەوساوە لە عێراقدا چالاکی و ناڕەزایەتییە جەماوەرییەکانیان لە دەرەوەی پەرلەمان و هەڵبژاردنە پەرلەمانییەکاندا ئەنجام دەدەن، و هەوڵدەدەن خەباتی خۆیان لە مەیدانەی دەرەوەی پەرلەماندا بەهێز بکەن، جا ئەوە ئەرکی کۆمۆنیستەکانە کە ببنە بەشێک لە پەرەپێدانی ئەم توانا چینایەتییە بۆ ئەوەی خەباتی جەماوەری کرێکاران و زەحمەتکێشان بگۆڕێت بە هێزێکی چینایەتی سەربەخۆ و لە ڕووی سیاسییەوە ڕێکخراو بێت لەناو حزبە کۆمۆنیست و حزبە سۆسیالیستە شۆڕشگێڕەکان و ڕێکخراوە جەماوەرییە خەباتکارە سەربەخۆکانیاندا، و سوود وەربگرن لە کەشوهەوای ئازادیی ڕێژەیی بەردەست بۆ بەدیهێنانی ئەوانە بە خێراترین شێوەی گونجاو، نەک سەرنج خستنە سەر بابەتێکی لاوەکی کە بەکارهێنانی پەرلەمان و سوود وەرگرتن لێی.

پەرلەمان شان بەشانی ئامرازە سەرکوتگەرەکانی تری ڕژێم بەتە ئامرازێکی دەستی هێزەکانی ئەم ڕژێمە بۆ دووبارە بەرهەمهێنانەوەی خۆی، جا بەشداریکردن لە پەرلەمان بەلای جەماوەری پرۆلیتاریا بووەتە بەشداریکردن لەم پرۆسەیە و دووبارە بەرهەمهێنانەوەی پەرلەمانتاریزم نەک تێکشکاندنی، بە تایبەت لە بارودۆخی ئێستادا.
کرانەوەی ئاسۆ لە بەردەم کۆمۆنیستەکاندا بۆ بەکارهێنانی پەرلەمان لە پێناو بانگەشەی شۆڕشگێڕانەی سۆسیالیستی و بۆ "تێکشکاندنی پەرلەمان" و گۆڕینی بۆ حوکمی شورایی، یان بایکۆتکردنی لە پێناو هەمان مەبەستدا، هەروەک کۆنگرەی دووەمی ئەنتەرناسیۆنالی سێیەم جەختی لەسەر کردەتەوە، پەیوەست بەتەوە بە پەرەسەندنی خەباتی چینایەتی لەناو کۆمەڵگەدا، و بە شێوەیەکی کردەیی پەیوەستە بە گەشەسەندنی بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستی و کاریگەری کۆمەڵایەتی حزب کۆمۆنیستی پرۆلیتاری لەناو جەماوەری زەحمەتکێشان و بەهەژارکراواندا.
بایکۆتکردنی پەرلەمان لە عێراق لەم قۆناغەدا، نەک هەر تاکتیکێکی سیاسییە بەڵکو واقیعێکی سیاسی چینایەتییە لەسەر زەوی، و تایبەتە بە چینی کرێکار و جەماوەری هەژار و چەوساوە و خەباتی چینایەتییان. مەرجی بەکارهێنانی پەرلەمان بۆ مەبەستە شۆڕشگێڕانەییەکان، لە عێراق لەم قۆناغەدا، پەیوەستە بە ڕادەی گەشەسەندنی خەباتی جەماوەری شۆڕشگێڕانە لە دەرەوەی پەرلەمان.
ئەوەی کە ئەمە پشتڕاست دەکاتەوە نەک تەنها لە هەڵوەستی ئەم جەماوەرە کرێکار و بەهەژارکراوەدا دەردەکەوێت لە ڕێگەی بایکۆتکردنی پەرلەمانەوە، بەڵکو لە ڕێگەی خەباتە بەرفراوان و گەشەسەندوو و خرۆشانە شۆڕشگێڕییە یەک لەدوای یەکەکانیشیانەوە لە ماوەی بیست و دوو ساڵی ڕابردوودا خۆی نمایش دەکات. ئەنجامدانی گۆڕانکاری لە بەرژەوەندی خەباتی ئەم چینە شۆڕشگێڕە و جەماوەرە چەوساوەیە لەسەر زەوی، ئەرکی سەرەکی کۆمۆنیستەکانە و مەرجێکی پێشوەختەیە بۆ پەسەندکردنی تاکتیکی بەشداریکردن یان بایکۆتکردن لە پەرلەمان لەلایەن هەر حزبێکی کۆمۆنیست و سۆسیالیستی شۆڕشگێڕەوە، بۆ ئامانجی لابردنی شێوازی پەرلەمانیی بۆرژوازی و گۆڕینی بۆ شێوازیی حوکمی شورایی.
چارەنووسی هەر حزبێک یان ڕەوتێک یان ڕێکخراوێکی کۆمۆنیستی کە بیەوێت تاکتیکی "پەرلەمانتاریزمی شۆڕشگێڕانە" بە شێوەیەکی دابڕاو لەم جەمسەرگیرییە چینایەتییەی ناو کۆمەڵگە بەکار بهێنێت، چارەنووسێکی باشتری نابێت لە چارەنوسی هەردوو حزبی شیوعی عێراق و حزبی شیوعی کوردستان و کاروانی چەندین ساڵەیان لە بەشداریکردن لە هەڵبژاردنەکاندا وەک دوو حزبی تەواوکەری ڕژێم بۆ ئەزموونی دژە

پرۆلیتاریا و نائومێدکەری هیوا و ئاواتی تەنانەت ئەنداما نیشیان.
هەر حزبێک لە بزووتنەوەی کۆمۆنیستیدا و لەنێو ئەوانەی کە خۆیان بە سۆشیالیستی شۆڕشگێڕ یان بە گشتی خۆیان بە چەپ دەزانن و سیاسەتی بەشداریکردن بگرێتەبەر لە پەرلەمانی ئێستا لە عێراق یان هەرێمی کوردستاندا، ئەوا لە ڕێگەی ئەم جەماوەرە پرۆلیتارییەوە نایگرێتەبەر، بەڵکو لە ڕێگەیەکی چینایەتی دیکە و بە کاریگەری کەشوهەوای بۆرژوازی زاڵ بەسەر ژیانی سیاسی کۆمەڵگەدا، و بەم پێیەش سیاسەتی بەشداریکردن بۆ ئەوان و بە تایبەت ئەو حزبانەی کە خۆیان بە کۆمۆنیست دەزانن، بەداخەوە دەبێتە هەڵخلیسکان، بەرەو لای ڕاست و بەرەو کەشوهەوای سیاسی بۆرژوازی زاڵ.
ڕابەرانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و کوردستان کە بانگەشەی بەشداریکردن دەکەن لە پەرلەماندا، وا دەنوێنن کە “دوای خۆبەخۆیی جەماوەر” ناکەون، بەڵام ئەم ئیدعایە ئەم کێشە چینایەتییە و ئەم لادانە بەرەو سیاسەتی بۆرژوازی و جێهێشتنی گۆڕەپانی هێزەکانی شۆڕشی پرۆلیتاریای سۆسیالیستی چارەسەر ناکات. هەروەها، لەدوانی هەندێک لە ڕابەرانی ئەم دوو حزبە لە دژی ئەوانەی بایکۆتیان گرتەبەر لە نێو کۆمۆنیستەکان و بە تایبەتی دژی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق)، و ناونانیان بە چەندین ناو و ناتۆرەی ناسیاسی و شکاندنی سنووری ڕێز و گیانی هاوڕێیانە، ئەمە بە جۆریک لە جۆرەکان و تا ڕادەیەک سەروسیمای ئەم نزیکبوونەوە چینایەتییە بۆرژوازییە و ئەم دوورکەوتنەوەیە نیشان دەدات لە جەماوەری کرێکار و بێهەزارکراوی دژە ڕژێم و پەرلەمانەکەی، وە دوورکەوتنەوە نیشان دەدات لە تاکتیکی سیاسی کۆمۆنیستی لەم قۆناغەدا، و بەم پێیەش دوورکەوتنەوە لە ئەرکەکانی ڕێکخستنی شۆڕش، بەڵکو واوەتر لەمەش بایکۆتکردنی شۆڕش و هەڵپەکردن بۆ هەڵبژاردن نیشان دەدات.
عەبدوڵا ساڵح: سەرکردەکانی ئەم دوو حیزبەی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و کوردستان بانگەشەی ئەوە دەکەن کە لینین جەختی لەسەر پێویستیی بەشداریکردن لە پەرلەمانە بۆرژوازییە کۆنەپەرستەکان کردۆتەوە. بۆچوونی ئێوە سەبارەت بەمە چییە؟ لێرەدا پشت بە کتێبی لێنین “نەخۆشیی ‘چەپڕەوی’ منداڵانە لە کۆمۆنیزمدا” دەبەستن، ئایا ڕوونکردنەوەیەکیش بۆ ئەم خاڵە هەیە؟
موئەیەد ئەحمەد: بە بڕوای من، ئەم هەڵوێستەی ئەوان نەک تەنیا لەگەڵ مێتۆد و تێزەکانی لێنین سەبارەت بە بەشداریکردن یان بایکۆتکردنی پەرلەماندا ناگونجێت، بەڵکو کاریکاتێرێکیشە بۆ مێتۆد و تێزەکانی ئەو لەمبارەیەوە. لێرەدا دەبێت سەرەتا مێتۆدی لێنین لە مامەڵەکردن لەگەڵ ئەم بابەتەدا بناسین. بە پێچەوانەوە، ئەو

کەسەی کە پەنا بۆ لەنین و جەختکردنەوەکانی لەسەر بەشداریکردن لە پەرلەمان دەبات بۆ پاساودانی بەشداریکردنی لە پەرلەمانی ئێستای عێراق، خۆی لەگەڵ مێتۆد وتێزەکانی لەنیندا ناکۆکە. با ئەمە ڕوون بکەینەوە.
تێزەکانی لەنین سەبارەت بە بەشداریکردن یان بایکۆتکردنی پەرلەمانە بۆرژوازییەکان، پێش هەر شتێک، وەک خۆی جەختی لە دەکاتەوە، بەشداریکردنەکی "زۆر خاکی و سادە" بووە لە گفتوگۆکردن دەربارەی گرنگیی بەشداری یان بایکۆت لە پەرلەمانی بۆرژوازیدا لەسەر بنەمای "ئەزموونی ڕووسیا". بۆ تێگەیشتن لە هەڵوێستی لینین، لێرەدا دەقێک لە کتێبی "نەخۆشیی 'چەپڕەوی' منداڵانە لە کۆمۆنیزمدا" دەهێنمەوە:
"... دڵنیاترین ڕێگە بۆ شکاندن و زیانپێگەیاندنی بەهای بیرۆکەیەکی سیاسی نوێ (یان هەتا بیرۆکەیەکی سیاسیش نەبێت)، بریتییە لە بردنە پێشەوەی تا ئاستی گەمژەیی (السخافة) بە ناوی بەرگریکردن لێیەوە. ئاشکرایە هەر کەسێک بیەوێت بە شێوە کۆنەکە و بە گشتی بڵێت ئەوە ڕێگەپێدراو نییە کە خۆت بەدوور بگریت لە بەشداریکردن لە پەرلەمانە بۆرژوازییەکاندا لە هەموو بارودۆخێکدا، ئەوا ئەو کەسە لەسەرهەق نییە. من لێرەدا ناتوانم فۆرمولەیەک بۆ ئەو بارودۆخانە بخەمە بەردەست کە تێیدا بایکۆتکردنی پەرلەمان بەسوودە، چونکە ئەرکی ئەم وتارە نییە، و ئەم ئەرکە بریتییە لە دەرسکردنی ئەزموونی ڕووسیە سەبارەت بە پرسە دەستبەجێیەکانی تاکتیکی ئینتەرناسیونالی کۆمۆنیستی ..."(٤)
بێگومان، سیاسەتی لینین سەبارەت بە بەشداری یان بایکۆتی پەرلەمانە بۆرژوازییەکان پرەنسیپێکی گشتی و تیۆرییەک نییە کە لە هەموو بارودۆخێکدا جێبەجێ بکرێت، بەڵکو مەسەلەیەکی تاکتیکییە لە چوارچێوەی ستراتیژیی خەباتی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕانەی پرۆلیتاریا، و وەک خۆی دەڵێت، پوختەیەکە لە "ئەزموونی ڕووسیا". لەگەڵ ئەوەشدا، ئاشکرایە کە سیاسەت و تیۆرییەکانی لینین سەبارەت بە پەرلەمانتاریزم، بەرجەستەکردنەوەی مێتۆد و ستراتیژیی سیاسی شۆڕشگێڕیی ئەوە لە تێکخستن و سەرکردایەتیکردنی شۆڕشی پرۆلیتاری سۆشیالیستیدا. ئەو کەسەی کە بەشداری یان بایکۆتی پەرلەمان بەدوور لە تێکخستن، پەرەپێدان و سەرکردایەتیکردنی ئەم شۆڕشە و پەرەپێدانی خەباتی سیاسی چینایەتیی پرۆلیتاریای سەربەخۆ لەناو کۆمەڵگەدا دەخاتەڕوو، ئەوە ئەو کەسەیە کە پابەند نییە بە مێتۆد و ستراتیژیی لینین لە مەسەلەی پەرلەمانتاریزمدا.
باس و لێکۆڵینەوەکانی ئینتەرناسیۆنالی سێیەم، بەدیاریکراوی لە دووەمین کۆنگرەیدا، زۆر گرنگ بوون، کە تێزگەلێک بوون لە بارودۆخی

پەرەسەندنی ئەنتەرناسیۆناڵی سێیەم و گەشەی بارودۆخە شۆڕشگێڕییەکان لە بەشێک لە وڵاتانی ئەوروپای ڕۆژاوا و دەرکەوتنی حیزبگەلێکی کۆمۆنیستی بەهێز کە ڕێگیان لەناو چینی کرێکار و بزووتنەوەی کرێکاریدا هەبوو. لە ڕوانگەی لینینەوە، پێویست بوو لەو بارودۆخانەدا پەرلەمانە بۆرژوازییەکان بە شێوەیەکی شۆڕشگێڕانە بەکاربهێنرێن، ئەوەش لە ڕێگەی هاندانی شۆڕشگێڕانەوە دژ بە پەرلەمان و دەوڵەتی بۆرژوازی لەسەر سەکۆی خودی پەرلەمان، نەک بە بەدەستهێنانی ئەم یان ئەو چاکسازی یان کەبەکە لەسەر کورسییەکانی پەرلەمان، بەڵکو بە مەبەستی کۆکردنەوەی هێزەکانی شۆڕشی پرۆلیتاری لە دەرەوەی پەرلەمان و کێشکردنی زۆرێک لە بەش و توێژی دواکەوتووی ناو هێزەکانی چینی کرێکار و “فەرمانبەرە بچووکەکان” و جووتیارانی خۆشباوەڕ بە پەرلەمان بە ناو بزووتنەوەی کرێکاری و جەماوەری شۆڕشگێڕ و حیزبە کۆمۆنیستەکان و کاروانی شۆڕشی پرۆلیتاری. ئەمەش لە ڕێگەی بەکارهێنانی هاندانی شۆڕشگێڕانە لەسەر سەکۆی پەرلەمان دژ بە پەرلەمان و دەوڵەتی بۆرژوازی و ڕوونکردنەوەی ئەوە بە ئەو بەش و توێژە خۆشباوەڕانە بە پەرلەمان، کە پەرلەمان ڕێگەیەک نییە بۆ بەدەستهێنانی داواکاری و ئامانجەکانیان. بەم جۆرە و لەم ڕێگەیەوە بردنە پێشەوەی خەباتی جەماوەری شۆڕشگێڕانەی دەرەوەی پەرلەمان. بێگومان، ئەم مێتۆد و ستراتیژییە پەیوەندی بە بارودۆخی هاوچەرخیشەوە هەیە و ناکرێ چاوپۆشی بکرێت لەم ئەرکە لاوەکییانە لە خەباتی سۆسیالیستی پرۆلیتاریدا. بایکۆت یان بەشداری لە پەرلەمان، بەپێی ئەو بارودۆخانەی کە بە هەریەکەیان دیاریکراوە، دەبێت خزمەت بەم ستراتیژییە شۆڕشگێڕانە بکات و بەپێی ئەم مێتۆدە بێت.

کۆمۆنیستە چەپەکان لە ئەڵمانیا، هۆڵەندا، ئیتاڵیا، و بەریتانیا لەگەڵ تیۆرییەکانی لینیندا هاودەنگ نەبوون، بەڵکو بەشێکیان بەشدارییان بە تاکتیکێکی “ڕاستڕەوانە” دادەنا لە بارودۆخی کۆنکریتی وڵاتەکانی خۆیاندا و جەختیان لەوە دەکردەوە کە سیاسەتی بەشداری لە پەرلەمانە بۆرژوازییەکان لە ئەوروپای ڕۆژاوا خزمەت بە شۆڕش ناکات، وە هیچ پاساوێک نییە بۆ بەشداری لەو وڵاتانەی کە حیزبە سۆسیالیستە پەرلەمانتاریستە ڕیفۆرمیستەکان وێرانکارییان بەسەر بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستیدا هێناوە، و بەم شێوەیەش بەلای ئەوانەوە “ئەزموونی ڕووسی” گونجاو نییە بۆ ئەو وڵاتانە. ئەوان تەنیا نەبوون، بەڵکو ئەنارکیستە بەشداربووەکانی کۆنگرەی ئەنتەرناسیۆناڵی سێیەم و “کرێکارانی پیشەسازی جیهان” و نوێنەرانی سەندیکالیزمی ئەنارکیستیش، هاوبەشی بۆچوونەکانی ئەوان بوون.

لینین کە ڕابەرایەتی بزووتنەوەیەکی پرۆلیتاری سەرکەوتووی

دەکرد لە ڕووسیا و دەیویست هێزی پرۆلیتاریای جیهانی بەهێز بکات و سوود لە هەموو ئەو ئامرازانە وەرگرێت کە لەبەردەستدان بۆ ئەم شۆڕشە و گەشەی بزووتنەوەی پرۆلیتاری کۆمۆنیست، وە پێی وابوو کە ئەم کۆمۆنیزمە "چەپڕەوییە" و نەرمی نەنواندنی لە بەکارهێنانی سەندیکا و پەرلەمانە بۆرژوازییەکان لە ڕێڕەوی خەباتیاندا، و دەرک نەکردنیان بە هاتنی کرێکارانی سەر بە حزبە سۆسیال دیموکراتە ڕیفۆرمیستەکان بۆ نێو ڕیزی حیزبە کۆمۆنیستە نوێیە گەشەسەندووەکان، و ڕەتکردنەوەی هەر سازشێک لەوانە ئاشتی (برێست-لیتۆڤسک)، ڕێگرە لە بردنە پێشەوەی شۆڕش و سەرکەوتنی لەو وڵاتانەدا. لینین لە سەرهەق بوو لەمەدا.
گواستنەوەی میکانیکییانەی هەڵوێستی لینین لەو سەردەمەدا بۆ عێراق بەدوور لەو بارودۆخ و هەلومەرجانەی کە تاکتیکی بەشداری یان بایکۆت لە چوارچێوەیاندا خراوەتەڕوو، نەک تەنیا مێتۆدێکی مارکسی نییە بەڵکو هیچ پەیوەندییەکیشی بە تێزەکانی لینینەوە نییە. باسکردن لە بەشداری یان بایکۆت لە پەرلەمان و هەڵبژاردنە پەرلەمانییەکان بە شێوەیەکی تاکلایەنانە و دابڕاو لە پەیوەندیی نێوان چینەکان لە کۆمەڵگەیەکی دیاریکراودا و تایبەتمەندییەکانی خەباتی چینایەتی و ڕەوتی شۆڕش تێیدا، پوچەڵ کردنەوەی مێتۆدی لینینە.
بە ڕای من، خودی مێتۆدی لێنین ئەوە دەخوازێ کە سیاسەتی بایکۆت بگیرێتە بەر لە عێراق و لە پەیوەند بە پێداویستییەکانی بردنە پێشەوەی هێزەکانی شۆڕشی پرۆلیتاری لەم وڵاتە و لە پەیوەندیش بە بەهێزکردنی خەباتی سیاسی چینایەتی پرۆلیتاری، نەک بەشداری لە پەرلەمانێکی بۆرژوازیی ڕیسوا و مۆنۆپۆلکراو لەلایەن ئەو هێزە میلیشیاییە قەومی و ئیسلامییانەوە کە پشتیان بەستووە بە دەستێوەردانی هێزە ناوچەیی و نێودەوڵەتییەکان، هەروەها نەک بەشداری لە پەرلەمانێک کە نوێنەرایەتی هێزەکانی دژە شۆڕش دەکات کە (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩)یان لە خوێندا شەڵاڵ کرد.
عەبدوڵا ساڵح: چۆن دەڕوانیتە ئاستی خۆشباوەڕی بە پەرلەمانی بۆرژوازی لە عێراق لەناو جەماوەری پرۆلیتاریادا بەتایبەتی لەناو بەشە پێشکەوتووکەیدا بە گەیشتن بە گۆڕانکاری ئابووری و سیاسی لە بەرژەوەندی خۆیان؟
موئەیەد ئەحمەد: ئەزموونی (٢٢) ساڵ لە بەردەوامی ئەم ڕژێمە سیاسییەی ئێستای عێراق، و شێوازی کارکردنی و ئامرازەکانی ئەم ڕژێمە و دامەزراوە پەرلەمانی و هەڵبژاردنەکانی، ئەوەی دەرخست بۆ زۆربەی جەماوەری عێراق، بەتایبەتی بە زۆرینەی جەماوەری پرۆلیتاریای گەنج، کە هیوا و ئاواتی گەیشتن بە هەر چاکسازییەکی

جددی لە بەرژەوەندییان لە ڕێگەی پەرلەمان و هەڵبژاردنەوە لە خۆشخەیاڵی بەولاوە شتێکی تر نییە، خۆشخەیاڵییەک کە برەوی پێ دەدرێت؛ لەلایەن بۆرژوازی دەسەڵاتدار و حزبە بۆرژوازییەکانی ئۆپۆزسیۆنی ئیسلامییەوە لە نیولیبراڵ و ناسیۆنالیست و هێزە بۆرژوازییە دژە شۆڕشگێڕەکانی دیکە و هەروەها لە لایەن حزبی شیوعی عێراق و ئەوانەشەوە کە نزیکن لێی و هەڵگری هەمان ئاسۆی سیاسیی بۆرژوازیی ڕیفۆرمخوازانەی سازشکارن.

بەم پێیە، هۆشیاری سیاسی گشتی لە بێهودەیی بەشداریکردن لە پەرلەمان بۆ بەدیهێنانی چاکسازی لە بەرژەوەندی جەماوەر، هۆشیارییەکی پرۆلیتاریانەیە کە چینی کرێکار بەدەستی هێناوە بە تایبەتی نەوەی گەنجی ئەم چینە، ئەویش لە ڕێگەی ئەزمونی خەباتی خۆیەوە، کە بەدرێژایی دوو دەیەی ڕابردوو پەرەی سەندووە بە بەدیهێنانی چاکسازیی ئابووری و کۆمەڵایەتی لە بەرژەوەندی خۆی و سەپاندنی داخوازییەکانی بەسەر دەسەڵاتداران و پەرلەماندا، بە دابینکردنی کار و باشترکردنی بارودۆخی ژیان و نەهێشتنی گەندەڵی و کۆتاییهێنان بە دەسەڵاتی میلیشیاکان و سنووردان بە خنکاندنی ئازادییە تاکەکەسی و مەدەنییەکان، و کۆتاییهێنان بە نفوز و دەسەڵاتی وڵاتانی ئیمپریالیستی و ناوچەیی لە ناوخۆی عێراقدا کە ڕێکهاتەتەوە لەگەڵ بەرژەوەندیی هێزە دەسەڵاتدارەکانی عێراق، ئەمە جگە لە چەندین داواکاری تر، لە سەراسەری عێراقدا بە هەرێمی کوردستانیشەوە.

ئەم هۆشیاری و خەباتە سیاسییەی جەماوەر پەرەی سەندووە تا ئاستی کردەی سیاسی ڕاستەوخۆ و بەرزکردنەوەی دروشمی ڕووخاندنی دەسەڵات و دوورخستنەوەی حزبە فەرمانڕەواکان لە ژیانی سیاسی وڵات بە پەرلەمان و دامودەزگاکانیشیانەوە، هەر وەک لە (ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩)دا ڕوویدا، بەڵام ڕاپەڕینەکە بە شێوەیەکی دڕندانە سەرکوت کرا و لەبار برا بە ڕێگەی جۆراوجۆر لەوانە لە بە ڕێگەی هەڵبژاردنی پێشوەختە، وەک پێشتر باسمان کرد. جگە لەوەش ئەم ناڕەزایەتییە سیاسییە جەماوەرییە لە هەرێمی کوردستان گەیشتە ئاستێک کە بارەگای هەموو لایەنە دەسەڵاتدار و ئۆپۆزسیۆنەکانیشیان سوتاند، لەوانە بارەگای حزبی شیوعی عێراقیش لە یەکێک لە خرۆشانە شۆڕشگێڕییە خۆبەخۆکانیدا لە دەیەی ڕابردوودا لە پارێزگای سلێمانی.

جگە لەوەش، کرێکارانی کەرتی پیشەسازی و ئەوانەی لە کەرتە خزمەتگوزارییەکان لە عێراقدا کاردەکەن، تا ڕادەیەک ئەو هوشیارییەیان بەدەستهێناوە، لە ڕێگەی خەبات و ناڕەزایەتییەکانیانەوە، کە ئەوەی حکومەتە یەک لە دوای یەکەکان

دەیکەن، لە ڕادەستکردنی کەرتی پیشەسازی گشتی و گۆڕینی پەیکەرەی کۆمپانیاکانی ئەم کەرتە و کەرتە جۆراوجۆرە ئابووری و خزمەتگوزارییـەکان لەم وڵاتەدا، سیاسەتێکی گشتی دەوڵەت و ڕژێمە سیاسییەکەیەتی، کە هەڵبژاردن و پەرلەمان هەر هەمان ئەو سیستەم و ئەم سیاسەتانە بەرھەم دەهێنێتەوە.

هەر هەمان ئەمەش لە هەرێمی کوردستاندا لەئارادایە کە بزووتنەوە و ناڕەزایی جەماوەری کرێکاران و فەرمانبەران و مامۆستایانی هەرێمەکە ئەم هوشیارییـەیان بەدەستهێناوە لە ماوەی زیاتر لە دە ساڵدا، دژی پێنەدان و دواکەوتنی مووچەکانیان، و دژی هەردوو حکوومەتی هەرێم و حکوومەتی فیدراڵ و یاریکردن بە چارەنووسیان. لێرەوە ئاستی ڕەتکردنەوەی پەرلەمان و دامەزراوەکانی لە لایەن ئەم جەماوەرەوە گەیشتۆتە ئەو ڕاددەیە کە هەوڵی هەر حزب و ڕەوت و تاکێکی ئۆپۆزسیۆن ڕەت بکەنەوە، چ جای هەوڵی حزبەکانی دەسەڵاتدار، بۆ بەهرەبەرداری لە بزووتنەوەی ناڕەزایەتییەکانیان بۆ مەبەستی پڕوپاگەندەی پەرلەمانی یان هەڵبژاردن.

جیاوازییەکی ڕوون و ئاشکرا هەیە لە نێوان ئەو خۆشباوەرییەی کە لە ژینگەی جەماوەری پرۆلیتاریادا هەیە سەبارەت بە پەرلەمان و حکومەتەکان، لەگەڵ ڕێکخستنی خەباتی هەر ڕۆژەیاندا لە دەرەوەی پەرلەمان بۆ سەپاندنی داواکارییەکانیان بەسەر پەرلەمان و حکومەتەکاندا. ئەزموونی چینی پرۆلیتاریا و خەباتی سیاسی لە عێراق لە ماوەی (٢٢) ساڵی ڕابردوودا بە پلەی یەکەم خەباتێک بووە لە دەرەوەی پەرلەمان بۆ سەپاندنی داواکاری ئابووری و سیاسی و کولتووری و مەدەنی بەسەر ڕژێم و پەرلەمانەکەیدا. ئەمە شتێکی جەوهەرییە لە هەڵسەنگاندا بۆ پەیوەندییە چینایەتییەکان لە عێراق سەبارەت بە پەرلەمان. پەرلەمان و تەواوی پرۆسەی سیاسی بۆتە ئامرازێکی ڕیسوا بۆ چەسپاندنی چەپۆکی هێزە سیاسییە بۆرژوازییە فەرمانڕەواکان و پتەوکردنی بناغەکانی سەرمایەداری و دەوڵەتی بۆرژوازی، سەرەڕای هەموو دەهۆڵ کوتانێکی ئۆپۆزسیۆنی سیاسی بۆرژوازی ڕژێم و ڕیفۆرمخوازە سازشکارەکان بەناوی چەپ و سۆسیالیزمەوە، کە گوایە بەشداریکردن لە پەرلەمان پەیوەستە بەم خەباتە جەماوەریەی دەرەوەی پەرلەمان و درێژکراوەی سەپاندنی داواکارییەکانی ئەم خەباتە ناپەرلەمانییەیە بەسەر دەسەڵاتدا.

واقیعی چینایەتی لەسەر زەمین ئەوەیە کە پەرلەمانی عێراق ئامرازێکی سیاسی قۆرخکاری بۆرژوازی فەرمانڕەوایە، دژی پرۆلیتاریا و خەباتەکانی و ناتوانرێت بخرێتە خزمەت بەدیهێنانی هیچ چاکسازییەکی جددی لە ژیانی ئەم چینە و جەماوەری بەهەژارکراو، چ جای بەکارهێنانی بۆ پڕوپاگەندەی شۆڕشگێڕانە لە دژی پەرلەمان، وەک

هەندێک لە ڕابەرانی حزبی کۆمۆنیستی کرێکارییەکان بانگەشەی بۆ دەکەن. بەپێی لە هەلوومەرجی سیاسی ئێستا و هاوسەنگی هێزە چینایەتییەکان لەعێراقدا، بەشداری لە پەرلەمان و هەڵبژاردنی پەرلەمانی لە پێناو بەدیهێنانی چاکسازی لەدژی بۆرژوازی و یا بەکارهێنانی بۆ پڕوپاگەندەی شۆڕشگێڕانە تەنها مانایەک لەڕووی سیاسییەوە دەگەیەنێت، کە ئەویش بە مەبەست بێت یان بێ مەبەست، بەشداریکردنە لە بەرهەمهێنانەوەی هەمان سیستەمی بۆرژوازی دەسەڵاتدار و سیاسەتەکانی و دامەزراوەکانی، لەسەر حیسابی لاوازکردنی خەباتی سیاسی جەماوەری پرۆلیتاریا لە دەرەوەی پەرلەمان و سەرکوتکردنی وزە شۆڕشگێڕییەکانی و بەهێزکردنی سیاسەتی بۆرژوازی ڕاستڕەوانە لە جەرگەی خەباتێکی چینایەتی بەردەوام لە کۆمەڵگادا.

عەبدوڵڵا ساڵح: ئەوەی ئێوە دەیڵێن ڕاستە، بەڵام ئەوە نکۆڵی ناکات خۆشباوەڕی بە پەرلەمان لەنێو بەشێک لە جەماوەری چینی کرێکار و زەحمەتکێش و ژنانی ستەملێکراو و گەنجان بە هێنانەدی هەندێک چاکسازیی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی لە بەرژەوەندییان. بەچوونی ئێوە لەمبارەوە چییە؟

موئەیەد ئەحمەد: بە دڵنیاییەوە هێشتا خۆشباوەڕییەک هەیە بە پەرلەمان لەنێوان بەشێک لە جەماوەری چینی کرێکار و زەحمەتکێش و ژنانی ستەملێکراو و گەنجان بە هێنانەدی چاکسازی، جا چ سیاسی بێت یا ئابووری ویا کۆمەڵایەتی لە ڕێگەی پەرلەمانەوە، بەڵام لە قۆناغی ئێستای پەرەسەندنی پرۆسەی شۆڕشگێڕانە لە کۆمەڵگادا، کە هاوسەنگی هێز بە قازانجی بۆرژوازی دەسەڵاتدارە، بەشداری کۆمۆنیستەکان لە پەرلەماندا- نەک تەنها بە بەدیهێنانی ئەو چاکسازییانە، بەڵکو تەنانەت بە بەشداریکردن لە پڕوپاگەندەی شۆڕشگێڕانە لەناو پەرلەماندا بە کاریگەری دانان لەسەر ئەم توێژانەی پرۆلیتاریا و هێنانیان بە ناو شۆڕش- کارێکە هیچ ئەنجامێکی نابێت، چونکە چەقی قورسایی سیاسی بە کاریگەری دانان لەسەریان، فراوانکردنەوەی نفوزی بزووتنەوەی کرێکاری و گەنجان و ژنانی شۆڕشگێڕە لە دەرەوەی پەرلەمان و لەم ڕێگەیەوەشەوە داسەپاندنی ئەو چاکسازیانەیە بەسەر پەرلەماندا.

ئەگەر تەماشای پەیوەندی چینەکانی ناو کۆمەڵگە بە پەرلەمانەوە بکەین، بە گشتی دەبینین زۆربەی جەماوەری پرۆلیتاریا و کرێکاران و فەرمانبەران هیوا و ئاواتیان لەسەر دانەناوە، بەڵام لەولاوە لەبەرامبەر ئەمەدا دەبینین پەرلەمان ئامرازێکە بە هێنانەدی بەرژەوەندییە سیاسی و ئابوورییەکانی دەستە و تاقمە جۆراوجۆرە گەورە و بچووکەکانی بۆرژوازی قەومی و ئیسلامی و نیولیبراڵ و حزبەکانیان و ڕێکخراو و نوێنەرەکانیان لە نێو ڕۆشنبیران و

ل□ك□□ران□ك □ك□ سياسەتى پەرلەمانى پيشەيانە، لەگەڵ حزبى شيوعى عێراق و ئەوانەى پەيوەست بوون بە كاروانەكەيەوە.
هەروەك پێشتر ئاماژەم پێدا، بەشێك لە پرۆليتاريا لە سەرتاسەرى عێراقدا خۆشباوەڕە بە پەرلەمان و حزبە ئيسلامى و قەومييەكان و دەچنە ناو هەڵبژاردن و دەنگ بەو حزبانە دەدەن، لە كاتێكدا كە تووڕە و بێزارن لەدەست ڕژێمەكەيان و گەند□ييەكانى و دامەزراوە جۆراوجۆرەكانى، بەڵام ڕێگەى ڕزگاربوونيان بەوە دەبيننەوە كە دواى حزبە تائيفى و قەومييەكان بكەون، ئەمەش لەژێر كاريگەرى بيروباوەڕى تائيفى و مەزهەبى و قەوميدا.
ڕێگەيەكى ئاسان لەئارادا نييە بۆ هێنانى ئەم بەشە تاڕادەيەك بەرفراوانەى پرۆليتاريا بۆ كردەى سياسى سەربەخۆى چينا يەتى لە بەرژەوەندى خۆيان، دوور لە كاريگەريى نفوزى ئەم حزبە تائيفى و خێڵەكى و ميليشيايانەى كە دەسەڵات و سامانيان لەژێر دەستدايە.
جەماوەرى زەحمەتكێش و گەنجانى ناو ئەم ژينگە كۆمەڵايەتييە دەكەونە ژێر كاريگەرى گەشەى بزووتنەوە كۆمەڵايەتييەكان و ڕاپەڕينە شۆڕشگێڕييەكان و پەرەسەندنى ناڕەزايەتييەكان؛ كە داواى هەلى كار و زيادكردنى مووچە و دەرماڵە و باشتركردنى بارودۆخى ژيان و دەستڕاگەيشتن بە چاودێرى تەندروستى و خوێندن و خزمەتگوزارييە گشتييەكانى ديكە دەكەن، و خەباتيش دەكەن دژى گەندەڵى و مەحسوبيەت و بەكارهێنانى پۆستە ئيدارييە گشتييەكان و سەركوتى سياسى و كۆنترۆڵكردنى ميليشياكان و هتد، هەموو ئەم خەباتە جۆراوجۆرانەش لە دەرەوەى پەرلەمان لەئارادان.
بۆ نمونە، بزووتنەوەى هەمواركردنەوەى پێوەرەكانى مووچەى كرێكاران و فەرمانبەرانى كەرتى حكومى، بزووتنەوەيەكى تاڕادەيەك فراوان بوو و ئێستاش لە ئارادا يە، بەڵام ڕابەرايەتى ئەم بزووتنەوەيە بەشێوەيەكى سەرەكى هێشتا لە دەستى كەسانى سەر بە (ڕەوتى سەدر) دايە. ئەركى سياسى كۆمۆنيستەكان ئەوەيە كە ڕۆڵێكى كارايان هەبێت لەم بزووتنەوەيەدا بۆ بەهێزكردنى لەسەر بنەماى بەرژەوەندي□ چينايەتييە سەربەخۆكانى، و بەهێزكردنى ڕيزى هەڵسوڕاوانى كرێكارى و چالاكوانانى پێشكەوتووى ل□ □ووى هۆشيارى بەرژەوەندييە چينايەتييەكانيان و لە پڕۆسەيەكى كار و كارلێككردندا بن لەگەڵياندا، وە كاربكەن بۆ كاريگەرى دانان لەسەريان ڕووەو گرتنەبەرى سياسەتێكى چينايەتى پرۆليتارى و كۆمۆنيستى.
بەشێك لەم توخمە پێشكەوتووانەى چينى كرێكار بەشدار بوون و هەوڵيان دا تا بزووتنەوەى هەمواركردنەوەى پلەبەندى مووچە هەڵسێت بە ڕاگەياندنى خۆپيشاندانێك لە (١)ى ئايارى (٢٠٢٣)دا كە بوو بە نەريتێكى خەباتكارانە لەوكاتەوە. جگە لەوەش ململانێى كرێكارانى

پیشەسازی لە کەرتی گشتی لە عێراق دژی ڕادەستکردنی کۆمپانیا و کارگەکانی ئەم کەرتە و گۆڕینی پەیکەرەیان و بەدەستهێنانی هۆشیاری لە ڕێگەی هەڵسوڕاوانی (یەکێتی شورا و سەندیکا کرێکارییەکان)، ئەمانە بەشدار بوون لەوەی کە کە کەسانی پێشڕەویان بگەنە ئەو قەناعەتەی کە ئەم سیاسەتانە سیاسەتی گشتی دەوڵەتن و ناتوانرێت لە ڕێگەی پەرلەمان یان ئەندامانێکی پەرلەمانەوە بگۆڕدرێن کە هاوسۆزی کرێکارانن. بەم پێیە ڕۆڵی یەکلاکەرەوەی کۆمۆنیستەکان لەناو بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکان و سەندیکاکانی کرێکاران و خەباتە جەماوەرییە جۆراوجۆرەکان و ڕێکخراوەکانیاندا ئەوەیە کە یارمەتیدەرێکی گەورەیە بۆ ڕەواندنەوەی خۆشباوەڕییەکانی ئەو بەشەی کەمتر پێشکەوتووە لە پڕۆلیتاریا، بۆ پەرلەمان.

عەبدوڵا ساڵح: یەکێک لە پارادۆکسەکانی ئەم هەڵبژاردنە ئەوەیە کە چەند حزبێکی ناو بزووتنەوەی کۆمۆنیستی کرێکاری بە تایبەتی هەردوو حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان، سیاسەتی بەشدارییان گرتەبەر لەو هەڵبژاردنەدا بەو ئارگوومێنتەی کە پەرلەمان سەکۆیەکە لە ڕێگەیەوە دەتوانرێت بەرگری بکرێت لە بەرژەوەندیی کرێکاران و زەحمەتکێشان، وە بەدژی ئەو پڕۆژە کۆنەپەرستانەش کە دەخرێنەڕوو لە پەرلەمان بوستیتەوە و پڕوپاگەندەی شۆڕشگێڕانەش بکەیت بە شکست پێهێنانی پەرلەمان هەر لە ڕێگەی سەکۆی پەرلەمان خۆیەوە، وە گەلێک ئارگومێنتی تری لەو شێوەیە. خوێندنەوەتان بۆ ئەم هەڵوێست و ئەم دیاردەیە چییە؟

موئەیەد ئەحمەد: گرتنەبەری ئەم تاکتیکە پارادۆکسێک نەبوو، چونکە ماوەیەکە سەرکردایەتی ئەو دوو حزبە ئەم تاکتیکە سیاسییەیان گرتۆتە بەر، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان هەوڵیدا بەشداریی هەڵبژاردنی ساڵی ڕابردووی هەرێمی کوردستان بکات لەگەڵ حزبی شیوعی کوردستان.

ڕابەرایەتی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و کوردستان ڕایانگەیاند، بەشداریکردنیان لە هەڵبژاردنی ساڵی (٢٠٢٥)، سیاسەتێکە ئاگاهانە پێی گەیشتوون دوای ئەو گفتوگۆیانەی لە چەند مانگی ڕابردوودا ئەنجامیان داوە. ئەوان دەڵێن گرتنەبەری ئەم تاکتیکە لە ئەنجامی گفتوگۆی درێژخایەن و چاوپیاخشاندنەوە بووە بە سیاسەتەکانیاندا، بەتایبەتی بە سیاسەت و تاکتیکی بایکۆت کە پێشتر گرتبوویانەبەر. جگە لەوەش وتار و چاوپێکەوتنی هەندێک لە ئەندامانی سەرکردایەتی ئەم دوو حزبە، پاڵنەرەکانی گرتنەبەری ئەم سیاسەتە و ناوەڕۆکەکەی ڕوون دەکەنەوە.

یەکەم شت کە لەم وتار و چاوپێکەوتنانەدا ڕوون دەبێتەوە ئەوەیە کە بەشداری لە هەڵبژاردندا تەنها تاکتیکێکی سیاسی نییە کە ئەو دوو

حزبە گرتویەتیانەبەر، بەڵکو پیادەکردنی ئاراستەیەکی سیاسی و شێوازێکی کارکردنە لەسەر بنەمای چاوپیاخشاندنەوە بە ڕێبازی سیاسی پێشوویان کە سیاسەتی بایکۆتی هەڵبژاردن بوو لە خولەکانی ڕابردوودا. جا لەسەر بنەمای ئەم ئاراستە و هێڵە سیاسییە نوێیە، ئەمساڵ تاکتیکی بەشداریکردنیان گرتەبەر و لە ساڵانی داهاتووشدا بەردەوام دەبن لە گرتنەبەری و پێشدادەگرنە سەر ئەوەی کە هیچ گەڕانەوەیەک لەوەدا نییە.

ئەمەش بەو مانایەیە کە گفتوگۆکردن لەگەڵیان سەبارەت بە بایکۆت یا بەشداری بابەتێکە پێشتر لەلایەن ئەوانەوە یەکلایی کراوەتەوە و بەشداریکردن سیاسەتی فەرمی ئەم دوو حزبەیە لە ماوەی داهاتوودا ئەگەر ئەم هەلومەرجەی وەک ئێستا لە ئازادی ڕێژەیی بۆ کاری عەلەنی بەردەوام بێت، یان تەنانەت لە هەلومەرجێکدا کە ئەم ئازادی کاری عەلەنییە بەرتەسکتریش بێتەوە.

بۆیە هەموو ئارگیومێنت و ڕوونکردنەوەکانیان بۆ بەرگریکردن لە سیاسەتی بەشداریکردن تەنیا کارێکی تەواوکەر و پڕوپاگەندەییە بۆ پاساوهێنانەوە بۆ ئەم ئاڕاستە و هێڵە سیاسییە، و بۆ تاکتیکی بەشداریکردن لە پەرلەمان، و پێچڕاوەتەوە بە هێرشکردنە سەر کۆمۆنیستەکان و ئەوانەی ڕەخنەگرن لێیان لەناو بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستیدا. ڕەخنەگرتن لەم ئارگیومێنتانە و ئاشکراکردنی خاڵە لاوازە سیاسییەکانیان و ڕەخنەگرتن لە چەمکە سیاسییەکانیان لەم ڕووەوە پێویستی بە نامیلکەیەکی دوورودرێژ هەیە، بەڵام لێرەدا لەسەر هەندێک لە تەوەرەکانی ئەو خاڵانە دەوەستین کە چۆن بەرگری دەکەن لەم سیاسەتە و دەرئەنجامەکانی.

یەکێک لە ئارگیومێنتەکانیان بۆ بەشداریکردن ئەوەیە کە تۆ لە پرسیارەکەتدا ئاماژەی پێ دەکەیت، بەڵام جگە لەوەش ئارگومێنتی دیکەش دەخەنەڕوو کە بە گشتی ئارگیومێنتگەلێکن کە هاوئاهەنگی لۆژیکیان نوقسانە و جەوهەری چینایەتی ئەم سیاسەتە یان مانا سیاسییە کردارییەکەی ڕوون ناکەنەوە لە پەیوەند بە خەباتێکی چینایەتی کە لە کۆمەڵگادا لە ئارادایە، بەڵکو خۆیان لەم بابەتە دەدزنەوە و بە شێوەیەکی سەرەکی ڕوونکردنەوەکانیان بە دەوری چەند چەمکێکدا دەسوڕێتەوە لە چەشنی: بەردەستبوونی جۆرێک لە ئازادیی سیاسیی ڕێژەیی کە پێویستە کۆمۆنیستەکان بیقۆزنەوە، هەروەها ئارگیومێنتگەلێکی وەک بەکارهێنانی پەرلەمان بۆ مەبەستی ناساندنی “کەسایەتییەکان و ڕابەرایەتییەکەی حزب بە کۆمەڵگا”، و گرنگیدان بە “هەڵمەتی هەڵبژاردن” زیاتر لە گرینگی دان بە بەدەستهێنانی کورسی پەرلەمان و گەلێک وردەکاری دیکە کە هیچ پەیوەندییەکیان نییە بە ڕوونکردنەوەی ئەم سیاسەتە و مانا ڕاستەقینەکەی و

شیکردنەوەی گرنگییەکەی بۆ ئەو جەمسەرگیرییە چینایەتییەی کە لە کۆمەڵگادا هەیە، و ڕۆڵی لە بەهێزکردن و پەرەپێدانی پرۆسەی شۆڕشگێڕی لە کۆمەڵگا و خەباتی سیاسی جەماوەری لە دەرەوەی پەرلەمان و دەوڵەتی شۆڕشی سۆسیالیستی و هتد.

شایانی باسە، تاکتیکی نوێی ئەو دوو حیزبە بە هۆی ئەو ئارگیومێنتانەوە نەگیراوەتەبەر، بەڵکو خودی ئارگیومێنتەکان دیکەر و تەواوکەری ئەم ئاراستە نوێیە و ئەم سیاسەتە نوێیەن؛ واتە سیاسەتی پەلەکردن بۆ بەشداری لە پەرلەمان. ئەگەر وا نەبووایە، لە گرتنەبەری ئەم سیاسەتەدا، ئەو واقیعەیان پشتگوێ نەدەخست کە زۆربەی جەماوەری پرۆلیتاریا و گەنجانی عێراق هیوا و ئاواتەکانیان بە پەرلەمانەوە گرێ نادەن و متمانەیان پێی نەماوە، وە ئەوە حزبە سیاسییە بۆرژوازییەکانی ئۆپۆزسیۆن و حزبی شیوعی عێراقن کە بەردەوام لە هەوڵی ئەوەدان، بە هەموو شێوەیەک، هیوا و ئاوات بخەنە دڵیانەوە و متمانە بگەڕێننەوە بۆ ئەم دامەزراوەیە لای ئەو جەماوەرە و داوایان لێدەکەن بەشداری هەڵبژاردن و پەرلەمان بکەن، و بەم شێوەیەش هەوڵدەدەن خەباتی سیاسی ئەو جەماوەرە لە چوارچێوەی پەرلەمانیدا لە قاڵب بدەن.

جێگای داخە کە ئێستا ڕابەرایەتی هەردوو حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری لە عێراق و هەرێمی کوردستان پەیوەست دەبن بە کاروانی حزبی شیوعی عێراقەوە بۆ ئەنجامدانی ئەم ئەرکە، تەنانەت هاوپەیمانیشی لەگەڵ دروست دەکەن بۆ دروستکردنی یەک بلۆکی پەرلەمانی بۆ بەشداریکردن لە هەڵبژاردندا. ئەمەش بەدەر لە ئیرادەی ئەم دوو حزبە بەهێزکردنی خۆشباوەڕییە بە پەرلەمان و هەڵبژاردن لەناو بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و چەپدا بە گشتی، وە بەرفراوانکردنی بازنەی هێزی هەلپەرستی حزبی شیوعی عێراق و ئاراستە سیاسییە نیمچە چاکسازیخواز و پەرلەمانییەکەیەتی بە لەباربردنی ئیرادەی سیاسی شۆڕشگێڕانەی پرۆلیتاریا. حزبە بۆرژوازییەکانی ئۆپۆزسیۆن و بەشە مامناوەندییەکانیان، لەوانەش حزبی شیوعی عێراق، زیاتر لە دوو دەیەیە ئەم ڕۆڵە دەگێڕن. ناوەڕۆکی ڕاستەقینەی سیاسەتی بەشداری ئەو دوو حیزبە، بە شێوەیەکی بابەتیانە و لەسەر ئاستی کۆمەڵایەتی، بەبەری نابێت لەم سیاسەتە بۆرژوازییە ڕاستڕەوانەیە.

هەر کەس و لایەنێک تاکتیکێکی سیاسی وەک بەشداری یا بایکۆتی پەرلەمان بگرێتەبەر و لە هەمان کاتدا چاوپۆشی لەو هەلومەرجە تایبەتانە بکات کە دەبێت لە داڕشتنی ئەم سیاسەتەدا لەبەرچاوی بگرێت، ئەوە سیاسەتێکی ئیختیارگەرایانە و زهنگەرایانە دەگرێتەبەر نەک تاکتیکی سیاسی حزبێکی پرۆلیتاری شۆڕشگێڕ. لینین لە چەندین بۆنەدا باس لە تاکتیکی سیاسی دەکات؛ با بزانین (لەبارەی نەخۆشی

"چەپڕەوی" مناڵانە لە کۆمۆنیزمدا) چی دەڵێت: "تاکتیک دەبێت لەسەر بنەمای حیسابێکی ورد و بابەتیانەی هەموو هێزە چینایەتییەکانی دەوڵەتێکی دیاریکراو (و وڵاتانی دەوروبەر، و هەموو وڵاتانی گۆڕەپانی جیهانی) و هەروەها لەسەر ئەزموونی بزووتنەوە شۆڕشگێڕییەکان بێت". (5)
بە گرتنەبەری سیاسەتێکی دیاریکراو پەیوەستمان بە هەڵسەنگاندنی ئەو هەلومەرجە سیاسییە موشەخەسەیە کە هەڵبژاردنی تێدا بەڕێوەدەچێت، لەڕووی هاوسەنگی هێزی چینایەتیی نێوان پرۆلیتاریا و بۆرژوازی، و گرنگی هەریەک لە بەشداری و بایکۆت لە ئاوگۆڕی ئەم هاوسەنگییە بە قازانجی خەباتی شۆڕشگێڕانەی پرۆلیتاریا؛ ئەویش بە لەبەرچاوگرتنی پەیوەندی چینە جۆراوجۆرەکان و حزبەکان بە هەڵبژاردن و بە پەرلەمانەوە، وە تا چەندیش دەتوانرێت سود وەربگیرێت لە بەشداری یان بایکۆت بە وەلاخستنی پەرلەمانێک کە بەربەستێکە لە بەردەم بەرجەستەکردنەوەی ئیرادەی سیاسی چینایەتی سەربەخۆی پرۆلیتاریادا؛ ئەمە جگە لە دیاریکردنی دەخی سیاسی- جا شۆڕشگێڕانە بێت، یا چەقبەستوو بێت، ... هتد، هەموو ئەوانە پرسگەلێکی سیاسی پێکدەهێنن کە هەر حزبێکی کۆمۆنیستی دەبێت لە کاتی بڕیاردان لەسەر بەشداری یان بایکۆتی هەڵبژاردن لەبەرچاویان بگرێت. ئەمەش ئەوەیە کە ئەمە لە ڕوونکردنەوەی ئەو دوو حزبەدا بۆ هۆکارەکانی گرتنەبەری ئەم سیاسەتە نایبینین.
ڕابەرانی هەردوو حزب بەو جۆرە باس لە بەشداری و بایکۆت و ئەگەری بەکارهێنانی یەکێک لەو دوو سیاسەتە ناکەن کە لە بارودۆخێکی دیاریکراودا یەکێکیان دەگیرێتەبەر و ئەوی تریشیان لە بارودۆخ و هەلومەرجێکی دیکەی خەباتدا، بەڵکو وا باسی دەکەن وەک ئەوەی ڕاستییەکی ڕەهایان دۆزیبێتەوە دەڵێن تەنیا بەرگری دەکەن لە سیاسەتی بەشداریکردن، تا ئەو ڕادەیەی کە نەک هەر سیاسەتی بایکۆت، بەڵکو سیاسەتی بەشداریکردنی خۆشیان بێ بەها دەکەن. لە شێوازی لایەنگریاندا بۆ بەشداریکردن لە هەڵبژاردنی پەرلەمانی وەها باسی سیاسەتی بایکۆت دەکەن وەک ئەوەی کە هەرگیز بەشێک نەبووبێت لە تاکتیکی پرۆلیتاری شۆڕشگێڕانەی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی، تەنانەت لە سەردەمی لینینیشدا، هەرچەندە بە بەرگریکردن لە سیاسەتی بەشداریکردنیان ئاماژەشی پێدەکەن. ئەمەش لە هەموو وتار و چاوپێکەوتنەکانیاندا دیارە، کە هێرش دەکەنە سەر ئەو کەسانەی ئەمڕۆ باسی بایکۆت دەکەن و خۆیان وەک مژدە پێدەری بەرەبەیانی بەشداریکردنی پەرلەمانی پیشان دەدەن بە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی لە عێراقدا "بەبێ گەڕانەوە بۆ دواوە".
ئەم ڕێبازە ڕەنگدانەوەی دەست نەگرتنە بە مارکسیزم و دیالێکتیکی

مارکسیستی لە بەرگریکردنیان لە سیاسەتی بەشداری و وەڵامدانەوەیان بۆ ئێمە و ئەوانی دیکە، چونکە ئیتر ئێستا تەنها یەک جۆر دەناسن لە مامەڵەکردن لەگەڵ هەڵبژاردن کە ئەویش بەشداریکردنە، و بێڕێزی ئ□استەی هەر کەسێک دەکەن کە باسی بایکۆتکردنی پەرلەمان و هەڵبژاردن بکات. ئەم شێوازە بەرگرییە بۆ خۆی وازهێنانە لە میتۆدی مارکسیستی بۆ ڕوونکردنەوەی بابەتەکان و بەکارنەهێنانی ماتریالیزمی دیالکتیکییە لە بەرگریکردن لەو سیاسەت و تاکتیکەی کە قسەی لەسەر د□ک□ت.

بەپێچەوانەی تێڕوانینی ئەوان، هەم بایکۆت و هەم بەشداری لە پەرلەمان دوو تاکتیکی سیاسی دروستن بۆ بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و کرێکاری و هەردووکیان بژاردەی گرنگن کە دەتوانرێت لە قۆناغی دیاریکراو و لە هەلومەرجی دیاریکراودا لەبەرچاو بگیرێن. بێگومان ئەمە نکۆڵی لەوە ناکات، وەک پێشتر ئاماژەمان پێدا، کە هەردوو ئەم تاکتیکەش لەبەراورد بە خەباتی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و ستەملێکراوی دەرەوەی پەرلەمان، سیاسەتێکی پلە دوون، کە کۆمۆنیستەکانی ئینتەرناسیوناڵی سێیەم لە سەردەمی لینیندا بە ڕوونی جەختیان لەسەر دەکردەوە.

پێشتر جەختمان لەوە کردۆتەوە کە لینین و کۆمۆنیستەکان لە کۆنگرەی دووەمی ئینتەرناسیوناڵی کۆمۆنیستی سێیەم، پرسی بەشداریان لە پەرلەمانە بۆرژوازییەکاندا لە ڕوانگەی پێشخستنی شۆڕشی پرۆلیتاریاوە هەڵسەنگاندووە نەک لە ڕوانگەی هێنانەدی چاکسازی لەناو پەرلەماندا، وەک شێوازی ناسراو بە "پەرلەمانتاریزمی ک□ن"□ی □یفۆڕمخواز. لینین و کۆمۆنیستەکان بەرگرییان لە بەشداریکردن لە پەرلەمان دەکرد لە هەلومەرجێکی دیاریکراودا بۆ ڕسواکردنی فۆڕمی پەرلەمانتاریزمی بۆرژوازی و بێک□□ک□ی بۆ کرێکاران و زەحمەتکێشان، و ل□ □ر□وە یارمەتی ئەو بەشانە بدەن لەوان کە خۆشباوەڕن، تا ڕزگاریان بێت لە خۆشباوەڕی بە پەرلەمان. هەروەها دەیانویست سوود لە سەکۆی پەرلەمان وەربگرن بۆ قووڵکردنەوەی ئەو ململانێ سیاسییانەی کە لەئارادابوون لە نێوان لایەنە بۆرژوازییەکانی بەشدار لە پەرلەمان بۆ ئەوەی گو□ ب□بخشن بە پڕۆسەی ڕووخاندیان؟ وە هۆکاری تری پەیوەست بە ئامانجە شۆڕشگێڕییەکان و بەرگریکردن لە شۆڕشی پرۆلیتاری سۆسیالیستی و خەباتی جەماوەری لە دەرەوەی پەرلەمان.

ڕابەرانی ئەم دوو حزبە لەبری ئەوەی سیاسەت و وەڵامێکی ڕوونیان هەبێت سەبارەت بەم بابەتانە و بابەتی تری هاوشێوە، کە لە کۆنگرەی ئینتەرناسیوناڵی سێیەم تەوەرەی گفتوگۆکانی پێکدەهێنا سەبارەت بە گرنگی بەشداری یان بایکۆت، بەڵێ ڕابەرانی ئەم دوو حزبە لەبری

ئەوە بە شێوەی حزبی شیوعی عێراقی و حزبی شیوعی کوردستانی دێن سەرقاڵمان دەکەن بە پرسگەلێکی لاوەکی و باس لە با بەتگەلێکی لاوەکی دەکەن کە هیچ پەیوەندییەکیان بە جەوهەری با بەتەکەوە نییە، وەک بوونی ئازادی سیاسی و ستایشکردنی کاری پەرلەمانی و وەسفکردنی بە کارێکی سیاسی کاریگەر و بوێرانە و …هتد. لە درێژەشدا ئەو چەمک و وشەسازیانە بەکاردەهێنن کە دەیان ساڵە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی لە عێراقدا لە ڕیزەکانی خۆیدا و لە کولتووری سیاسی خۆیدا وەدەری ناون، وەک وەسفکردنی ئەو کۆمۆنیستانەی کە دژایەتی سیاسەتی بەشداری لە پەرلەمانی عێراق دەکەن بەوەی کە "بەزۆریش لە کون نایەنە دەرەوە" و بوێریان نییە بۆ بەشداریکردن لە کاری مەیدانی و …هتد.

عەبدوڵڵا ساڵح: دوو جار گفتوگۆ لەگەڵ هاوڕێ ڕێبوار ئەحمەد ئەنجامدراوە و لە دوو ژمارەی ڕۆژنامەی "ئۆکتۆبەر"دا، کە حیزبی کۆمۆنیستی کریکاری کوردستان دەریدەکات، بڵاوکراونەتەوە، یەکەمیان تایبەتە بە بەرگریکردن لە سیاسەتی بەشداری و لە ژمارە (١٢٠)ی ڕۆژنامەکەدا بڵاوکراوەتەوە، و دووەمیان وەڵامی ئەوە بە ڕەخنەگرانیان و لە ژمارە (١٢١)دا بڵاوکراوەتەوە. ل□ بەرئەوەی ئەو زیاتر لە هاوڕێیانی دیکەی ناو ڕابەرایەتی هەردوو حیزب هەوڵی داوە ئەم سیاسەتە ڕوون بکاتەوە و وەڵامی ڕەخنەگرانی بداتەوە، دەمەوێت بپرسم ڕای تۆ چییە سەبارەت بەو ڕوونکردنەوەیەی پێشکەشی دەکات لەپەیوەند بە هۆکارەکانی بەرگریکردنی لەو سیاسەتەی کە پەیڕەویان کردووە.

موئەیەد ئەحمەد: ڕاستە هاوڕێ ڕێبوار ئەحمەد لەناو ڕابەرایەتی حیزبی کۆمۆنیستی کریکاری کوردستان، ئەرکی وەڵامدانەوەی ڕەخنەگرانی زیاتر لە کەسانی دیکە گرتۆتە ئەستۆ، بەڵام بە ڕای من ئەگەر ئەم کارەی نەکردایە، ڕەنگە بۆ خۆی و بۆ هەردوو حیزب باشتر بووایە؛ چونکە پاکانەکارییەکانی و وەڵامە دەمارگیر و نالۆژیکییەکانی وای کردووە ئەو سیاسەتەی بەرگری لێ دەکات زۆر ئاشکرا دەربکەوێت کە سیاسەتێکە دوورە لە مێتۆدی مارکسی بەرامبەر بە پرسی پەرلەمانتاریزمی بۆرژوازی و با بەتی بەشداری یا بایکۆت لەم قۆناغەی گەشەسەندنی خەباتی چینایەتی لە عێراقدا.

وێڕای ئەوەش، لە کاتی وەڵامدانەوەی بۆ ڕەخنەگرانی هەردوو حیزب، لە مارکسیی□ ش□شگێڕەکان و کۆمۆنیستەکان، بە شێوەیەکی چەندبارە سووکایەتیان پێ دەکات و ڕۆڵ و خەبات و قوربانییەکانیان بە کەم دەگرێت و هیچ ئێعتیباریکیان بۆ دانانێت. وەک ئەوەی گفتوگۆی کەسێک بخوێنینەوە کە نامۆیە بە مارکسیزم و بزووتنەوەی کۆمۆنیستی، و سەر بە ناوەندە ڕۆشنبیرییە بۆرژوازییەکان بێت.

ئەو بەم شێوازە و بەم شێوە لە جەدەل کە لەم گفتوگۆیەدا کارەکتەری کەلتووری ڕەوتە سیاسییە بەرژوازییەکان زاڵە بەسەریدا، نەک تەنیا خاڵێکی ئەرێنی بۆ خۆی و مێژووی خەباتی تۆمار نەکرد، بەڵکو خزمەتێکی بە بەرامبەری بە بەرژوازی و حیزبەکانی و پڕوپاگەندەی بەردەوامیان دژ بە کۆمۆنیستەکان پێشکەش کردووە، بەوەی کە گوایە کۆمۆنیستەکان خۆیان پەراوێز گرتووە و دوورن لە کۆمەڵگە و سیاسەت، وە قسەیەکی تری لەم بابەتانە. قەرار بوو ئەو سیاسەتی هەردوو حیزب بە جەماوەری پرۆلیتاریا و بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستی ڕوون بکاتەوە تا قەناعەتیان پێبهێنێ، نەک گفتوگۆکە بگۆڕێ بۆ شانۆی هێرشی ناڕەوای چەندبارە بۆ سەر کۆمۆنیستەکان بەناوی “چەپی پەراوێز کەتو” و نیشتەجێبووانی “کون”ە کان و چەندین سووکایەتیی دیکە کە لە کەلتوری ڕەوتی ناسیونالیزمەوە وەریگرتووە لە هەرێمی کوردستان.

ئێستا با بزانین لەم گفتوگۆیەدا چی وتووە. هاوڕێ ڕێبوار ئەحمەد هەوڵ دەدات سیاسەتی هەردوو حیزب ڕوون بکاتەوە، بەڵام لەبەر هەراسان بوونی بەدەست ڕەخنەگرانیانەوە، لەناو وەڵامدانەوەکەدا ون دەبێت و دەچێتە سەر بابەتگەلی جۆراوجۆر کە پەیوەندیان بە ڕوونکردنەوەی سیاسەتێکی دیاریکراوەوە نییە، کە تاکتیکی بەشداریکردنە لە پەرلەمان و هەڵبژاردن. ئەو هەبوونی پەیوەندیی نێوان شۆڕش و پرۆسەی شۆڕشگێڕی لەناو کۆمەڵگەدا بە مەسەلەی تاکتیکی بایکۆت یان بەشداریکردن لە پەرلەماندا، ڕەت دەکاتەوە، و ئەمەش بە شێوەیەکی سروشتی ڕەنگدانەوەی سیستەمی تێڕوانینییەتی کە لەسەر ئەزموونگەرایی (ئیمپریسیزم) دامەزراوە، نەک لە سەر مارکسیزم و ماتریالیزمی دیالێکتیکی. ئەو پێی وایە مادام شۆڕش بە شێوەیەکی بەرجەستە بوونی نییە، کەواتە قسەکردن لەسەر شۆڕش و پەیوەندییەکەی بە سیاسەتی بایکۆت یان بەشداریکردن لە پەرلەماندا، تەنیا هەوڵێکی زەینیی نالۆژیکیی”چەپی پەراوێز کەتو”ە، یان تەنیا بیانوویەکی ئەو چەپەیە بۆ وازهێنان لە ئەرکە سیاسییەکان لەسەر ئاستی کۆمەڵگە.

لە کاتێکدا ئەزموونی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی جیهانی و خەباتی پرۆلیتاریی شۆڕشگێڕ سەبارەت بە سوودوەرگرتن یان وەرنەگرتن لە پەرلەمانی بەرژوازی، مەرجدارە بە ڕادەی سوودوەرگرتن لێی بۆ شۆڕش و پرۆسەی شۆڕشگێڕی لە سەردەمی سەرمایەداریی ئیمپریالیزمدا، و ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە لە ئەدەبیاتی کۆمۆنیستیدا لەم سەردەمەدا چەمکی “پەرلەمانییەتیی شۆڕشگێڕانە” هەیە، واتە بایکۆت یان بەشداری لە پەرلەماندا لە پەیوەند بە ڕێڕەوی پەرەپێدانی شۆڕشی پرۆلیتاری لە هەر وڵاتێکدا دیاری دەکرێت.

ئەرکی سەرەکیی کۆمۆنیستەکان ڕێکخستنی شۆڕشی کۆمۆنیستیی پرۆلیتاریایە لە کۆمەڵگەی سەرمایەدارییدا و هەموو خەباتیشیان دەڕژێتە ناو کەناڵی ئامادەکردنی ئەم شۆڕشە و بەدەستهێنانی ئەم ئامانجە کۆتاییە. زەمینەی ماددی بۆ بەدیهێنانی ئەم ئەرکە بریتییە لە خەباتی چینایەتیی کە لە کۆمەڵگەدا لە ئارادایە لە نێوان پرۆلیتاریا و بۆرژوازیدا، و ئەم ئەرکە لەناو ئەم خەباتە و لە پەیوەند پێوەی بەدی دەهێنرێت. ئەم ئامانجە کۆتاییە کە زاڵە بەسەر خەباتی کۆمۆنیستەکاندا لە هەموو قۆناغ و لە هەموو گۆڕەپانەکانی ئەم خەباتە چینایەتییەدا. وازهێنان لە ئەرکە کۆمۆنیستییەکان سەبارەت بە ئامادەکردنی شۆڕش و پەسەندکردنی سیاسەتی بەشداریکردن لە پەرلەمان بەهۆی نەبوونی شۆڕش بەکردەوە (الفعلي)، بریتییە لە ئەزموونگەرایی (ئیمپریسیزم) لە هزردا، و سیاسەتێکی ڕادیکاڵی چەپییە بۆ ئەو ڕەوتە ناپرۆلیتاریانەی کە هیچ پەیوەندییەکیان بە مارکسیزم و تیۆریی خەباتی چینایەتیی مارکس و شۆڕشی پرۆلیتاریاوە نییە. ئەمە تەنیا تێڕوانینێکی فەلسەفیی نامۆ بە مارکسیزم نییە، بەڵکو تێڕوانین و هەڵەکی سیاسییە کە لە خەباتی چینایەتیدا گۆڕینی جیهان و دروستکردنی گۆڕانکاریی شۆڕشگێڕی نابینێت، بەڵکو لە حیزبەکەدا دەیبینێتەوە کە لە دەرەوەی چینی کرێکار و خەباتی چینایەتیی ئەوان و لە دەرەوەی پرۆسەی شۆڕشگێڕیی بەردەوامی ناو کۆمەڵگەدایە. ئاراستە نوێیەکە ئەم هەڵە سیاسییەیە کە هاوڕێ ڕەبوار بە هەڵەیەکی سیاسی چالاک و دەخالەتگەر و بەهێزی دەزانێت کە دەچێتە پەرلەمان و هاوپەیمانی لەگەڵ حیزبی شیوعی عێراقدا دەکات و هێرش دەکاتە سەر کۆمۆنیستە ڕەخنەگرەکانی.

لە بەرچاونەگرتنی بەرژەوەندییەکانی شۆڕشی سۆسیالیستی لە داڕشتنی سیاسەتە کوردییەکانی بزووتنەوەی کرێکاری و سۆسیالیستیدا مەسەلەیەکی نوێ نییە. ئەو ململانێیانەی کە لە سەرەتای سەدەی ڕابردوودا لەناو بزووتنەوەی سۆسیالیستیدا سەریهەڵدا، دژ بە بێرنشتاینیزم و بەرگریکارانی ئەو تیۆرییەی کە ناسراو بوو بە: "جووڵەی کردەیی هەموو شتێکە، و ئامانجی کۆتایی هیچ نییە"، نموونەیەکی ئەو مەسەلەیەیە. سایەکردنی ئامانجی کۆتایی، واتە شۆڕشی کۆمۆنیستی، بەسەر خەباتی کۆمۆنیستەکاندا یەکێک لە دوو تایبەتمەندییەکانی کۆمۆنیستەکانە، وەک لە (بەیاننامەی کۆمۆنیست)دا ئاماژەی پێکراوە؛ کە ڕۆڵی کۆمۆنیستییەکان بریتییە لە ئامادەکردنی شۆڕش لەناو جەرگەی خەباتی چینایەتیی پرۆلیتاریدا و لە قۆناغە جیاوازەکانی گەشەی بزووتنەوەی پرۆلیتاریدا. هەربۆیە ناتوانرێت بگوترێت مادام شۆڕش بە شێوەیەکی کردەیی بوونی نییە، کەواتە شۆڕش فاکتەرێکی جەوهەری نییە لە داڕشتنی سیاسەتی کردەیی

بە حیزبێکی کۆمۆنیستی، وەک گرتنەبەری تاکتیکی سیاسی بەشداریکردن یان بایکۆتکردن.
لەرەشدا، لە کاتێکدا ئەمە باسی پەیوەندیی شۆڕش بە بەشداری یا بایکۆتی پەرلەمان دەکەین، ئەو (ڕێبوار ئەحمەد) بە شێوەیەکی سووکایەتیپێکردن وەڵامی ڕەخنەگرە کۆمۆنیستەکانی دەداتەوە و قسەی بۆرژوازی دژ بە کۆمۆنیستەکان دووبارە دەکاتەوە و دەڵێت: "چەپی پەراوێز کەوتوو لەو پێگەیەدا نیە کە قەزاوەت و حوکم لەسەر شۆڕشگێڕ بونی ئیمە بدات، ئەمانە هیچ ڕۆڵێ و پێگەیەکیان لە کۆمەڵگا و لە جیدالاتی سیاسی و کۆمەڵایەتیدا نیە"
هەروەها، بە هەمان شێوە، لە ناوەڕۆکی بابەتەکە دوور دەکەوێتەوە و بە وردەکارییەکەوە سەرقاڵمان دەکات کە هیچ شتێک لە ناوەڕۆکی کێشەکە زیاد و کەم ناکات، هەر لەم ڕاستایەدا بەمان ڕوون دەکاتەوە کە چۆن ئازادیی سیاسی لە واتادا بەردەستە، و چۆن "چەپی پەراوێزکەوتوو" نایەوێت بە چوونە ناو هەڵبژاردنە پەرلەمانییەکان سوودی لێ وەربگرێت، و بەم هۆکارەش سووکایەتییان پێ دەکات.هەر بەمشێوە ڕاناوەستێ، بەڵکو سنوورەکانی ڕێزگرتن بەرامبەریان تێدەپەڕێنێت و دەڵێت کە ئەوان، واتە کۆمۆنیستەکان"بە زۆریش لە کون نایەنە دەرەوە" بە ئەوەی سوود لە کەش و هەوای ئازادیی بەردەست وەربگرن بە بەشداری لە هەڵبژاردن و پەرلەماندا، واتا ئەو بەشاییەی کە ململانێکانی نێوان بلۆکە بۆرژوازییە جیاوازەکانی پێکهێنەری ڕژێمەکە هێناویەتە ئاراوە.
هەموو ئەمانە، و خوێنەری کۆمۆنیست چاوەڕێی ئەوەیە کە لەو تێبگات و سیاسەتی بەشداریکردنی بۆ ڕوونبکاتەوە، نەک هێرشکردن و سووکایەتیکردن بە کەسانی دیکە لەلایەن ئەم هاوڕێیەوە کە خۆی بە مارکسی دەزانێت، نەک دەرسدادان دەربارەی ڕەهەندەکانی ئازادیی سیاسیی بەردەست لە واتادا. ئەو دەچێتە ناو ئەو هەموو وردەکاریانەوە وەک ئەوەی مشتومڕەکە لەسەر سیاسەت نەبووبێت، بەڵکو لەسەر بوون یان نەبوونی ئازادییە سیاسییەکان بووبێت. هەر کەسێک کەمترین بایەخ بە سیاسەت بدات دەزانێت کاتێک شێوازی پەرلەمانی بە دەسەڵاتی بۆرژوازی هەبێت، پێشبینی دەکرێت ئاستێکی دیاریکراو لە ئازادیی سیاسی بۆ بەشداریکردن لە هەڵبژاردنەکاندا هەبێت، و ئەمەش ڕوونە. بەڵام سیاسەتێک لە پشت هەموو ئەم ڕوونکردنەوانەی هاوڕێ ڕێبوارەوە هەیە، ئەویش ڕاکێشانی سەرنجە بە شتێکی لاوەکی بە ئەوەی سەرنجی خوێنەر بشێوێنێت و ئەم فرسەتە بقۆزێتەوە بۆ هێرشکردنە سەر کۆمۆنیستە ڕەخنەگرەکانی ئەم سیاسەتەیان.
لە درێژەی وەڵامدانەوەی بە ڕەخنەی کۆمۆنیستەکان لە سیاسەتی

بەشداری و جێخستکردنەوەیان لەسەر سروشتی کۆنەپەرست و میلیشیایی و نەتەوەیی، و تایەفەگەریی ڕژێمی فەرمانڕەوا و پەرلەمان لە عێراقدا، هاوڕێ ڕێبوار هەوڵ دەدات بە شێوەیەکی دەستکرد سیفەتی “ڕاستڕەو” بە نەیارەکانیەوە بلکێنێت کە سیاسەتی بەشداریکردن لە هەڵبژاردنەکانەدا بە ڕاستڕەوی وەسف دەکەن لەم بارودۆخە دیاریکراوەی ئێستای عێراقدا. بۆ بەدەستهێنانی ئەم مەبەستە، تیۆرییەکی سەیر ئەخاتەڕوو کە گوایا ئەو کەسەی پەرلەمانی عێراق بە پەرلەمانێک وەسف دەکات کە سروشتی نەتەوەیی و تایەفەگەری و میلیشیایی هەیە و بەرهەمی داگیرکاریی ئەمریکایە، ئیتر کەواتە ئەو کەسە پەرلەمانەکان دابەش دەکات بە پەرلەمانی “ڕەسەن” و ناڕەسەنەکان، پەرلەمانی “باش” و خراپەکان، و ئەمەش بەلای ئەوەوە تاوان و هەڵەیەکی گەورەیە و “ڕاستڕەوییە”کی تەواو عەیارە. باشە ئەی ئەم دەرەنجامەی لە کوێوە هێناوە؟ بە گەیرەی ئەم تیۆرییەی ئەو ئەمە لەڕێیوە هاتووە کە تۆ بەو کارە پێدەنێیتە ناو گۆڕەپانی بەراوردکردنی نێوان پەرلەمانەکی ڕەسەن و یەکێکی دیکەی ناڕەسەن، و ئەمەش لەم تیۆرییەدا ڕێگەپێدراو نییە چونکە پەرلەمانەکان لە بنەڕەتدا هەموویان کۆنەپەرستن. ئاشکرایە ئەمە تەنیا داتاشینی وشەی “ڕاستڕەوییە” بە شێوەیەکی میکانیکی و دوور لە لۆژیک بە ئەوەی وەڵامی ئەوانە بداتەوە کە سیاسەتی بەشداریکردن لە پەرلەمان لە ئێستادا بە سیاسەتێکی ڕاستڕەوی وسف دەکەن.
لە بڕگەکانی کۆتایی گفتوگۆکەیدا و لە میانەی وەڵامدانەوەی پرسیارێکی تایبەت سەبارەت بەوەی حزبە کۆمۆنیستە کرێکارییەکان بۆیان هەیە لە حکومەتی هەرێمی کوردستاندا بەشدار بن، لەسەر ڕۆشنایی ئەوەی هاوڕێ مەنسوور حیکمەت لە بەنەیەکدا لەو بارەیەوە وتبووی، هاوڕێ ڕێبوار دەڵێت:
” قسەکانی مەنسور حیکمەت زۆر ڕۆشن و ئاشکرایە کە دەکرێت کۆمۆنیزم هەتا بەشداری لە حکومەتی هەرێمدا بکات، واتە مەبدەئیەن بەشداری کۆمۆنیزم هەتا لە حکومەت ڕەت ناکاتەوە. ......بێگومان ئەمە مانای وانیە کە بە هەر نرخێک بێت کۆمۆنیزمی کرێکاریی بەشداری تێدا بکات، بەڵکو حیساب و کتابی خۆی هەیە. بەڵام ئەگەر ڕۆژێک ئەم دەرفەتە هاتەبەرەوە کۆمۆنیزم نابێ لە بەشداری بترسێ بە حەرامی بزانێ......”
دیارە ئێستا ئەمە باس لە بەشداریکردن لە حکومەت دەکەین نەک لە پەرلەمان و هەڵبژاردن، ئەمەش وەرچەرخانێکی جۆریی (نوعی)یە لەم میتۆد و هێڵە سیاسییەدا کە هاوڕێ ڕێبوار بە هێڵێکی چالاکی سیاسی کۆمۆنیستی دەزانێت کە خەباتی سیاسی لە مەیدانەکانی ژیانی سیاسی لەسەر ئاستی کۆمەڵگەدا دەکات. ئاشکرایە کە مێژووی بزووتنەوەی

سۆسیالیستی جیهانی شایەتی ململانێیەکی گەرموگوڕ بووە کە لە ناوخۆیدا بەرپابووە بەهۆی هەڵوێستە دژ بەیەکەکان سەبارەت بە هەمان بابەت، واتە بەشداریکردن لە حکومەتە بۆرژوازییەکاندا.
سۆسیالیستە شۆڕشگێڕەکان خەباتێکی جیدی بەرفراوانیان کرد دژ بە داکۆکیکارانی بەشداریکردن لە حکومەتە بۆرژوازییەکاندا لە سەرەتای سەدەی ڕابردوودا، کە بە خەبات دژی “میلیراندیزم” (Millerandism) ناسراوە؛ واتە ئەو دیاردەیەی کە بەناوی ئەلێکساندەر میلیراند، پەرلەمانتاری سۆسیالیستی فەرەنسی ناسراوە کە لە ساڵی ١٨٩٩ بوو بە وەزیر لە حکومەتی بۆرژوازی فەرەنسادا.
سیاسەتی میلیراندیزم لە بزووتنەوەی سۆسیالیستیدا پەرەی سەند و لە ئەنجامی ئەم پەرەسەندنەدا ڕەوتی ئۆپۆرتونیستیی ڕیفۆرمیست لەو بزووتنەوەیەدا بە شێوەیەکی ڕوون و ئاشکرا لە سەرەتاکانی سەدەی ڕابردوودا خۆیناساند، و بەم شێوەیەش “بەرنشتاینیزم” دەرکەوت.
لێرەدا هاوڕێ ڕێبوار، بە پشتبەستن بە هەڵوێستێکی هاوڕێ مەنسوور حیکمەت بەرامبەر بەم مەسەلەیە لە بەنەیەکدا لە کاتی ژیانیدا، ئەم بابەتە ئەترنجینێتە ناو وەڵامەکەی بە ڕەخنەگرانی سیاسەتی هەردوو حزب لە بەشداریکردن لە هەڵبژاردنەکاندا.
خۆزگە هاوڕێ مەنسوور حیکمەت ئێستا لە ژیاندا دەبوو تا بە وردی ئەم تێڕوانینەمان لەگەڵدا تاوتوێ بکردایە، بە هەر حاڵ، ئەوەی دەمەوێت لێرەدا سەرنجی بخەمە سەر ئەوەیە کە هاوڕێ ڕێبوار لەم بارەیەوە دەیڵێت.
وادیارە هاوڕێ ڕێبوار هەر بە بەرگریکردن لە سیاسەتی بەشداریکردن لە پەرلەمان و هەڵبژاردنی ساڵی (٢٠٢٥)ەوە ناوەستێت، بەڵکو لە بەردەوامیی پیادەکردنی ئەم میتۆدەدا، بەشداریکردنی “کۆمۆنیزمی کرێکاری”یش لە حکومەتی هەرێم یان ڕەنگە لە حکومەتی ناوەندی لەسەر ئاستی عێراقیشدا دوور ناخاتەوە ئەگەر بارودۆخی گونجاو بڕەخسێت.
لێرەدا دەگەینە کڕۆکی بابەتەکە، ئەویش ئەوەیە لەبری ئەوەی کێشەی سیاسەتی بەشداریکردن لە پەرلەمان چارەسەر بکات، بە وتەی باو “قوڕەکە خەستتر دەکاتەوە”.
بەشداریکردن لە حکومەتە بۆرژوازییەکان هەمان ئەو شێوازە بەشداریکردنەیە کە حزبی شیوعی عێراق پەیڕەوی دەکات. ڕادیکاڵیزمی سیاسی حزبەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری و هاوڕێ ڕێبوارهیچ لەو ڕاستییە ناگۆڕێت کە بەشداریکردن لە حکومەتە بۆرژوازییەکان بریتییە لە بەشداریکردن لەگەڵ بۆرژوازیدا بۆ چەوساندنەوەی چینە کرێکار و جەماوەرە هەژار و مەحرومەکان.
لە میانەی پاساوەکانیدا بۆ بەشداریکردن لە پەرلەمانی ئێستای عێراقدا، هاوڕێ ڕێبوار ئاماژەی بەوە کردووە کە سیاسەتی

بەشداریکردن بە تێکشکاندنی پەرلەمان و پەرلەمانتاریزمە، وە ڕەخنە لەوانە دەگرێت کە ئەم سیاسەتە بە بەهێزکردنی ڕاستڕەوی و دووبارە بەرهەمهێنانەوەی هەمان ڕژێم لە قەڵەم دەدەن. لێرەدا ئەم پرسیارە دێتە ئاراوە: ئایا بەشداریکردن لە حکومەتە بۆرژوازییەکانیش هەر بە تێکشکاندنی دەوڵەت و حکومەتی بۆرژوازییە؟ یان بە لە ئەستۆگرتنی بەرپرسیارێتی لێکەوتەکانی دەسەڵاتی بۆرژوازی و چەوساندنەوە و سەرکوتکردنی جەماوەری ڕەنجدەران و بێبەشەکانە؟ چ لۆژیکێکی دوور لە مارکسیزم و چ پشتگوێخستنێکی ئەزموونی بزووتنەوەی کۆمەنیستی لێرەدا هاوڕێ ڕێبوار پەیڕەوی دەکات کاتێک گڵۆپی سەوز بە بەشداریکردن لە حکومەتە بۆرژوازییەکان هەڵدەکات.
ئەڵبەتە جیاوازییەکی گەورە هەیە لە نێوان بەشداریکردن لە پەرلەمان و بەشداریکردن لە حکومەتە بۆرژوازییەکاندا، چونکە ئەمەی دووەمیان تەنها سیاسەتێکی ڕاستڕەوانە نییە، بەڵکو بەشداریکردنە لە حوکمی بۆرژوازی و لە جێبەجێکردنی دیکتاتۆرییەتی چینی بۆرژوازی بەسەر چینی کرێکار و هەموو زەحمەتکێشان و بەهەژارکراواندا.
دڵنیا نیم لەوەی لە ئێستا و لە داهاتوودا هەردوو حزب لەسەر تیشکی ئەم ئاڕاستە نوێیەیاندا چ ڕێگەیەک دەگرنە بەر، بەڵام بە ڕای من، سیاسەتی بەشداریکردن لە پەرلەمان و ئاڕاستەگیری بەرەو بەشداریکردن لە حکومەتی بۆرژوازی، زیانی بە مارکسیزم و کۆمەنیزم و بە هەردوو حزبەکەش گەیاندووە و دەیگەیەنێت، ئەمەشم لە گفتوگۆیەکی هاوبەشدا دەربڕی، کە هاوڕێ شەماڵ عەلی چەند هەفتەیەک لەمەوبەر لە کەناڵی "هیوا" لەگەڵمدا ئەنجامی دا.
عەبدوڵڵا سالح: ئەوەمان بیر نەچێت کە ئەم سیاستەی ڕابەرایەتی هەردوو حزب پەیڕەویان کردووە، بە هاوئاهەنگی بووە لەگەڵ حزبی کۆمەنیستی کرێکاریی ئێران (حیکمەتیست) – خەتی ڕەسمی، جگە لەوەش، ئەم سیاستە بە شێوەیەک لە شێوەکان دەنگدانەوەی هەبووە لە نێو باقی حزب و ڕێکخراو و کادرەکانی بزووتنەوەی کۆمەنیزمی کرێکاری لە ئێران، چ بە لایەنگری و چ بە نەیاری، ئەمە سەرباری دەنگدانەوەی لە ناو چالاکوانانی چەپ و کۆمەنیست لە عێراق. لە نێو ئەم گفتووگۆ و مشتومڕانەدا، ئایا هیچ پەیامێکت هەیە ئاراستەی کێی ئەم هاوڕێیانەی بکەیت؟
موئەیەد ئەحمەد: بە پێویستی دەزانم خاوەن ڕا مارکسییەکان سەبارەت بەم سیاستە لە ناوخۆی هەردوو حزبدا بەهێزتر بن، و سەرکردەی هەردوو حزبیش درک بەوە بکەن کە بزووتنەوەی کۆمەنیستی و پرۆلیتاریای شۆڕشگێڕ لە عێراقدا هێندە ڕێکخراو و بەهێزە کە دەتوانێت بە توندی دەنگی خۆی هەڵبڕێت دژی هەر هەڵەیەکی سیاسی کە لە ناو ئەم بزووتنەوەیەدا ڕووبدات یان دەرکەوتنی هەر مەیلێکی

سیاسی کە خزمەت بە گەشەکردنەکەی نەکات. منیش بەشداری خەم لەم مشتومڕە فکری و سیاسییەدا وەک ئەرکێکی کۆمۆنیستی دەبینم کە دوورە لە هەر نیگایەکی بەرتەسکی ڕێکخراوەیی یان کەسی.
هەروەها هیوادارم نیشاندانی هەڵوێستی لێبڕاوانەی ڕیزێکی بەرین لە کۆمۆنیستانی ئازیز لە عێراق و بەتایبەتی لە هەرێمی کوردستان بە ڕەتکردنەوەی سیاسەتی بەشداری و دەربڕینی ناڕەزایەتی بەرامبەر ئەو سیاسەتە، ببێتە مایەی بەهێزبوونی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی لە ڕووی سیاسی و ڕێکخراوەیی و فکرییەوە، و بەشدار بێت لە گەشەپێدانی بەبێ ئەوەی بکەوێتە ناو ململانێ لەسەر پرسە لاوەکییەکان.
وە لەرێشدا ئەم دەرفەتە دەقۆزمەوە بۆ ئەوەی بانگەوازی هاوڕێیانی ئازیز بکەم لە بزووتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری و حزب و کادر و ئەندامانی ئەم بزووتنەوەیە لە ئێران کە ئەو مشتومڕە فکری و سیاسییەی بەهۆی سیاسەتی بەشداری ئەم دوو حزبەوە لە هەڵبژاردنی پەرلەمانی عێراقدا هاتەتە ئاراوە، مشتومڕێکی سیاسی گرنگە و لێکەوتەی دەبێت لەسەر ڕێڕەوی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی لە عێراقدا.
ئەمە لە (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق) سیاسەتی بایکۆتمان گرتەبەر و ئەوەی پێویست بوو ئەنجاممان دا بۆ ڕوونکردنەوەی ئەو هەڵوێستە نەیارەمان بەرمبەر بەشداریکردن. هاوڕێیان، هەڵوێستەکانی ئێمە تەنها لە یادەوەری مێژووی خەباتی پرۆلیتاری و کۆمۆنیستی لە عێراقدا تۆمار ناکرێت، بەڵکو لە ساتە وەختی ئێستا و داهاتووی ئەم ململانێیەشدا تۆمار دەکرێت.
ئاشکرایە کە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران – حیکمەتیست – خەتی ڕەسمی، لەگەڵ هەردوو ئەم حزبە لە عێراق و کوردستان سیاسەتی بەشداریکردنیان لە پەرلەمان گرتەبەر، هەروەها لایەن و کەسانێکیش لە بزووتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە ئێراندا بەرگرییان لەم سیاسەتەیان کردووە. بە پێچەوانەی ئەمانەشەوە، هاوڕێیانیکی تری ناو ئەم بزووتنەوەیە ڕەخنەیان لە سیاسەتی بەشداریکردن گرتووە، لەوانە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی ئێران – حیکمەتیست و هاوڕێیانی تری سەربەخۆ.
بە ڕای من ئەو هەڵوێستە جیاوازانەی گیرانەبەر یارمەتیدەر بوون بۆ ڕوونبوونەوەی دیدگای سیاسی هەموو لایەنەکان، ئەمەش بەشێکە لە گەشەکردنی ململانێی سیاسی لە ناو بزووتنەوەی کۆمۆنیستی لە ناوچەکەدا کە لە دواشیکردنەوەدا سوودی دەبێت بۆی.
عەبدوڵڵا ساڵح: هەڵوێستی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق) بەرامبەر ئەم هەڵبژاردنە بایکۆت و هەڵماڵینی پەردە بوو لەسەر ڕووخساری ڕاستەقینەی ئەم دەسەڵاتە و هەڵبژاردن و پەرلەمانەکەی، بەڵام کەسانێک هەن دەڵێن بایکۆتکردنی بەردەوامی پرۆسەی سیاسی تا

ئێستا هیچ ئەنجامێکی نەبووە کە هاوسەنگی هێز بەسودی چینی کرێکار و زەحمەتکێشان و بە هەژارکراوان و گەنجانی بێکار و … هتد، بگۆڕێت.
وەڵامی ئەوە بۆ ئەم ڕەخنەیە چییە و هەڵوێستی ئاماژەپێکراوی بایکۆتی ئەوە پشت بە چی دەبەستێت؟
موئەیەد ئەحمەد: پێموایە لەم گفتوگۆیەدا لایەنە جیاوازەکانی سیاسەتی بەشداری و بایکۆتمان ڕوونکردەوە، و وەک لە پرسیارەکەشدا ئاماژەت پێداوە، هەڵوێستمان بەرامبەر هەڵبژاردنی ئەمساڵ لە بەیانامەی (ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق)دا ڕوون کراوەتەوە. جگە لەوەش، ناوەڕۆکی بەیانامەکە لە پلینۆمی چوارەمی کۆمیتەی ناوەندی ڕێکخراوەکە کە لە (٢٤-٢٦)ی تشرینی یەکەم/ئۆکتۆبەری ئەمساڵ (٢٠٢٥)دا بەڕێوەچوو، تاوتوێ کرا و جارێکی تر لە لایەن پلینۆمەوە پەسەند کرایەوە. کەی ڕێڕەوی بارودۆخەکە و لەوانەش ئەنجامی هەڵبژاردنەکە، دروستی سیاسەتی ئێمە پشتڕاست دەکەنەوە لە بایکۆتکردنی هەڵبژاردن.
ئەرکی سەرەکی، هەر وەک لەم گفتوگۆیەشدا جەختمان کردەوە لەسەری، بریتییە لە چالاکیی سیاسیی جەماوەریی پرۆلیتاری لە دەرەوەی پەرلەمان، ئەمەش چەقی قورسایی سیاسی کۆمۆنیستی پێکدەهێنێت لەم قۆناغەی مێژووی ململانەی چینایەتی لە عێراقدا. ئەنجامدانی خەباتی ڕێکخراوەیی و سیاسی و تیۆری و بەشداریی کاریگەر لە هەموو ڕووە جۆراوجۆرەکانی خەباتی ئابووری و سیاسی و فکری پرۆلیتاریدا، وە هەوڵدان بۆ یەکخستنیان لە یەک خەباتی چینایەتی کۆمۆنیستیدا بۆ ڕزگاربوون لە کۆت و زنجیری سەرمایە و سەرمایەداری و ڕژێمە سیاسییە قەومی و ئیسلامی و میلیشیاییە گەندەڵەکەی، هەموو ئەمانە تێکڕا ئەرکی زۆر گرنگ و چارەنووسسازن.
سەرەڕای هەموو بارگرانیی و سەختییەک کە دێتە ڕێی خەباتمان، بەڵام ئێمە بە هەنگاوی جێگیر و بە پێگیرییەوە لە دڵی ئەم بزووتنەوە چینایەتی و کۆمەڵایەتییە فراوانەی پرۆلیتاریادا بەردەوامین، و ئاڵای مارکسیزم و ئاڵای خەباتی چینایەتی پرۆلیتاریی شۆڕشگێڕمان بە شێوەیەکی ڕێکخراو شانبەشانی ئەم بزووتنەوەیە بەرزکردووەتەوە.
بایکۆتی هەڵبژاردن و پەرلەمان کارێکی لاوەکییە لەم ڕەوتە خەباتکارانەیەدا، بەڵام لە کۆتاییدا دەبێت لە خزمەتی ئەم کارە مەزنەدا بێت کە سەرچاوەی شانازی کۆمۆنیستی و شۆڕشگێڕانە و مرۆڤدۆستانەی ڕزگاریخوازی ئێمەیە.
کۆتایی تشرینی دووەم/نۆڤەمبەری (٢٠٢٥)

———

پەراوێزەکان:

1. الحزب الشيوعي والبرلمانية: من قرارات المؤتمر الثاني للأممية الشيوعية المنعقد في يوليو (1920) بروسيا. - المناضل-ة
2. هەمان سەرچاوەی پێشوو.
3. هەمان سەرچاوەی پێشوو.
4. لينين- مرض" اليسارية" الطفولي في الشيوعية دار التقدم موسكو 1967 ص 56
5. هەمان سەرچاوە لاپەڕە 58.